

Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych CUPRUM

na dzień 31 grudnia 2018

SPIS TREŚCI

PODSUMOWANIE	3
WSTĘP	11
A. DZIAŁALNOŚĆ I WYNIKI OPERACYJNE	12
A.1. DZIAŁALNOŚĆ	12
A.2. WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	16
A.3. WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI LOKACYJNEJ (INWESTYCYJNEJ)	18
A.4. WYNIKI Z POZOSTAŁYCH RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI	20
A.5. WSZELKIE INNE INFORMACJE	20
B. SYSTEM ZARZĄDZANIA	21
B.1. INFORMACJE OGÓLNE O SYSTEMIE ZARZĄDZANIA	21
B.2. WYMOGI DOTYCZĄCE KOMPETENCJI I REPUTACJI	29
B.3. SYSTEM ZARZĄDZANIA RYZYKIEM, W TYM WŁASNA OCENA RYZYKA I WYPŁACALNOŚCI	31
B.4. SYSTEM KONTROLI WEWNĘTRZNEJ	37
B.4.1. ORGANIZACJA SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ	37
B.4.2. PROCEDURY KONTROLI WEWNĘTRZNEJ	38
B.4.3. WDROŻENIE FUNKCJI ZGODNOŚCI Z PRZEPISAMI	40
B.5. FUNKCJA AUDYTU WEWNĘTRZNEGO	41
B.6. FUNKCJA AKTUARIALNA	42
B.7. OUTSOURCING	43
B.8. WSZELKIE INNE INFORMACJE	44
C. PROFIL RYZYKA	45
C.1. RYZYKO AKTUARIALNE	47
C.2. RYZYKO RYNKOWE	49
C.3. RYZYKO KREDYTOWE	51
C.4. RYZYKO PŁYNNOŚCI	53
C.5. RYZYKO OPERACYJNE	54
C.6. POZOSTAŁE ISTOTNE RYZYKA	55
C.7. WSZELKIE INNE INFORMACJE	57
D. WYCENA DO CELÓW WYPŁACALNOŚCI	58
D.1. AKTYWA	59
D.2. REZERWY TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWE	62
D.3. INNE ZOBOWIĄZANIA	65
D.4. ALTERNATYWNE METODY WYCENY	68
D.5. WSZELKIE INNE INFORMACJE	68
E. ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM	70
E.1. ŚRODKI WŁASNE	70
E.2. KAPITAŁOWY WYMÓG WYPŁACALNOŚCI I MINIMALNY WYMÓG KAPITAŁOWY	73
E.3. ZASTOSOWANIE PODMODUŁU RYZYKA CEN AKCJI OPARTEGO NA DURACJI DO OBLICZENIA KAPITAŁOWEGO WYMOGU WYPŁACALNOŚCI	75
E.4. RÓŻNICE MIĘDZY FORMUŁĄ STANDARDOWĄ A STOSOWANYM MODELEM WEWNĘTRZNYM	75
E.5. NIEZGODNOŚĆ Z MINIMALNYM WYMOGIEM KAPITAŁOWYM I NIEZGODNOŚĆ Z KAPITAŁOWYM WYMOGIEM WYPŁACALNOŚCI	75
E.6. WSZELKIE INNE INFORMACJE	75
 SPIS WYKRESÓW	77
SPIS RYSUNKÓW	77
SPIS TABEL	77

PODSUMOWANIE

Podsumowanie sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „CUPRUM” w Lubinie

Działalność

- **TUW-CUPRUM w Lubinie wraz z członkami Towarzystwa i na ich rzecz konstruuje ochronę ubezpieczeniową zapewniając jej właściwy zakres i racjonalną strukturę kosztów z wykorzystaniem idei wzajemności ubezpieczeniowej.**
- **TUW-CUPRUM należy do Grupy Kapitałowej KGHM Polska Miedź. Głównym udziałowcem Towarzystwa jest KGHM Polska Miedź S.A., która posiada 96,82% imiennych udziałów w kapitale zakładowym.**
- **Przestrzenny wymiar działalności - terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.**
- **Linie biznesowe, w których TUW-CUPRUM prowadzi działalność:**
  - 2 ubezpieczenie na wypadek utraty dochodu,
  - 6 ubezpieczenie morskie, lotnicze i transportowe,
  - 7 ubezpieczenie ogniowe i pozostałych szkód rzeczowych,
  - 8 ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej ogólnej.
- **Istotne zdarzenia gospodarcze, które miały miejsce w 2018 r. i wywarły wpływ na Towarzystwo:**
  - znaczący spadek wypłaconych odszkodowań netto w relacji do 2017 r. (- 7.923 tys. zł); wypłacone odszkodowania netto w 2017 i 2018 r. kształtowały się odpowiednio na poziomie: 21.556 tys. zł i 13.633 tys. zł),
  - utworzenie rezerwy na wyrównanie szkodowości w kwocie 2.083 tys. zł (zmiana stanu rezerwy o 2.068 tys. zł), co przełożyło się na uszczuplenie wyniku technicznego Towarzystwa 2.320 tys. zł),
  - wzrost lokat finansowych o 12.376 tys. zł w stosunku do roku poprzedniego (konsekwencja: relatywnie niskiego poziomu szkodowości, wzrostu składki przypisanej brutto o 2.783 tys. zł w relacji do 2017 r., zwrotu nadpłaty podatku dochodowego i niższych zaliczek na jego poczet w 2018 r. w łącznej kwocie 3.544 tys. zł,
  - wzrost sum ubezpieczenia majątku w ramach ZWC PM oraz ZWC LP powiązany ze wzrostem składki przypisanej – konsekwencja podwyższenia wartości majątku ubezpieczających się (inwestycje i modernizacje).
- **Wyniki z działalności ubezpieczeniowej (stan na 31.12.2018 r.):**
  - nadwyżka bilansowa: 3.539 tys. zł,

- zwroty składki: 29.870 tys. zł,
- wynik techniczny: 2.320 tys. zł,
- kapitały własne: 62.328 tys. zł,
- lokaty: 111.246 tys. zł,
- składka przypisana brutto: 55.126 tys. zł,
- wypłacone odszkodowania i świadczenia brutto: 15.112 tys. zł ,
- koszty działalności ubezpieczeniowej w relacji do składki przypisanej brutto: 8,5%.

▪ **Wyniki działalności lokacyjnej (2018 r.):**

- podstawowe pozycje w strukturze lokat – obligacje Skarbu Państwa (63,8%), lokaty bankowe (33,6%),
- przychody z działalności lokacyjnej: 2.306 tys. zł (rentowność rzędu 2,2%),
- koszty działalności lokacyjnej: 232 tys. zł.

W 2018 roku nie wystąpiły istotne zmiany w porównaniu do roku 2017.

System zarządzania

▪ **Ogólne informacje o systemie zarządzania**

- Władze Towarzystwa: Walne Zgromadzenie Członków, Rada Nadzorcza, Zarząd.
- Komitety funkcjonujące w ramach TUW-CUPRUM: Komitet Audytu, Komitet Zarządzania Ryzykiem, Komitet Inwestycyjny.
- Komitet Audytu pełni funkcje konsultacyjno-doradcze na rzecz Rady Nadzorczej (RN), a także wspiera RN w wykonywaniu jej statutowych obowiązków o charakterze kontrolno-nadzorczym.
- Komitet Zarządzania Ryzykiem wspiera działania funkcji zarządzania ryzykiem oraz osób odpowiedzialnych za zarządzanie poszczególnymi ryzykami.
- Komitet Inwestycyjny wspiera procesy decyzyjne w zakresie lokowania wolnych środków finansowych.
- Zasady kształtowania polityki wynagradzania w TUW CUPRUM:
  - ✓ motywacyjność (wspieranie realizacji strategii biznesowej Towarzystwa),
  - ✓ adekwatność (kształtowanie wynagrodzeń stosownie do zakresu zadań oraz poziomu odpowiedzialności pracowników),
  - ✓ jawność (powszechny dostęp pracowników do reguł systemu wynagradzania),
  - ✓ transparentność (przejrzystość i czytelność obowiązujących przesłanek wynagradzania).

Zasady kształtowania polityki wynagradzania nie zachęcają do podejmowania nadmiernego ryzyka.

- Wymogi dotyczące kompetencji i reputacji w odniesieniu do członków Zarządu określa *Procedura naboru do organów T UW-CUPRUM*, natomiast w przypadku funkcji kluczowych (zarządzania ryzykiem, audytu wewnętrznego, aktuarialnej, zgodności z przepisami) stosowane *Zasady outsourcingu w T UW-CUPRUM* (ze względu na outsourcing ww. kluczowych funkcji). Regulacje te gwarantują właściwy dobór kadr i kompetentne zarządzanie Towarzystwem.

- **System zarządzania ryzykiem, w tym własna ocena ryzyka i wypłacalności**
  - System zarządzania ryzykiem polega na systematycznym identyfikowaniu, kategoryzowaniu i optymalizowaniu wszystkich grup ryzyka, na które jest lub może być narażone Towarzystwo.
  - Wszyscy pracownicy Towarzystwa są świadomi głównych zasad, które zostały zawarte w „Strategii Zarządzania Ryzykiem” i znają ich wpływ na swoje indywidualne obszary odpowiedzialności. W strukturze zarządzania ryzykiem szczególną rolę odgrywa: Zarząd (w szczególności Członek Zarządu nadzorujący obszar zarządzania ryzykiem), Komitet Zarządzania Ryzykiem, osoba nadzorująca funkcję zarządzania ryzykiem oraz pierwsza linia obrony (obsługa klienta, likwidacja szkód, underwriting, finanse).
  - Osoby zarządzające poszczególnymi ryzykami oraz odpowiednimi obszarami Towarzystwa odpowiedzialne są za: bieżące zarządzanie określonym ryzykiem, postępowanie zgodne z określonymi procedurami procesu zarządzania ryzykiem, identyfikację i pomiar ryzyka, reagowanie na zmiany w poziomie ryzyka, kontrolę i monitorowanie ryzyka oraz raportowanie.
  - Obligatoryjny zakres zarządzanych ryzyk obejmuje ryzyka: zarządzania polityką akceptacyjną i taryfikacyjną, tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, zarządzania aktywami i pasywami, działalności lokacyjnej, zarządzania płynnością i ryzykiem koncentracji, operacyjne, związane z reasekuracją i innymi technikami ograniczenia ryzyka, strategiczne oraz utraty reputacji.
  - W ramach systemu zarządzania ryzykiem Towarzystwo wdrożyło proces własnej oceny ryzyka i wypłacalności (ORSA).
  - Kluczowe elementy procesu ORSA obejmują:
    - ✓ identyfikację i kwantyfikację ryzyk, na które Towarzystwo jest lub może być narażone w całym okresie planowania działalności,
    - ✓ ocenę ciągłej zgodności z kapitałowym wymogiem wypłacalności i minimalnym wymogiem kapitałowym,
    - ✓ ocenę wymogów odnoszących się do rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności,
    - ✓ ocenę stopnia odchylenia profilu ryzyka Towarzystwa od założeń stanowiących podstawę kapitałowego wymogu wypłacalności obliczonego według formuły standardowej,
    - ✓ przeprowadzanie testów warunków skrajnych,
    - ✓ weryfikację i w razie potrzeby aktualizację dokumentacji dotyczącej systemu zarządzania.

Zasady własnej oceny ryzyka i wypłacalności są poddawane regularnemu przeglądowi.

▪ System kontroli wewnętrznej

- System kontroli wewnętrznej w Towarzystwie obejmuje:
  - ✓ samokontrolę prawidłowości wykonywania własnej pracy przez wszystkich pracowników,
  - ✓ pionową kontrolę funkcjonalną sprawowaną w ramach nadzoru przez kierowników komórek organizacyjnych,
  - ✓ poziomą kontrolę funkcjonalną sprawowaną w ramach wykonywanych czynności przez osoby pełniące funkcje kluczowe w systemie zarządzania,
  - ✓ kontrolę instytucjonalną wykonywaną przez pracownika, który piastuje funkcje kontroli wewnętrznej.
- Systemu kontroli wewnętrznej ma na celu ocenę działalności Towarzystwa w zakresie: sprawności organizacyjnej, celowości, gospodarności, rzetelności i legalności.
- Prowadzone w Towarzystwie czynności kontroli wewnętrznej obejmują: kontrolę wstępną, kontrolę bieżącą i kontrolę następczą.
- Realizacja kluczowych procedur systemu kontroli wewnętrznej jest sformalizowana. W TUV-CUPRUM obowiązuje Karta Obiegu i Kontroli Dokumentów dla wszystkich rodzajów operacji ubezpieczeniowych i finansowych, regulująca zasady weryfikacji, akceptacji i zatwierdzania poszczególnych dokumentów potwierdzających te operacje.
- Funkcja zgodności z przepisami jest wykonywana przez podmiot zewnętrzny, który realizuje ją w aspekcie retrospektywnym (analiza aktualnego stanu prawnego, orzecznictwa, rozstrzygnięć i stanowisk nadzoru /soft law/, doktryny prawa) i prospektywnym (analiza planowanych zmian, projektów aktów prawnych), w tym również w odniesieniu do wewnętrznych regulacji Towarzystwa (np. analiza statutu, regulaminów, ogólnych warunków ubezpieczeń itp. obowiązujących regulacji i projektowanych w nich zmian).
- Funkcja audytu wewnętrznego jest realizowana w formie outsourcingu. Cel, zakres, uprawnienia i odpowiedzialność tej funkcji określa Karta Audytu Wewnętrznego. Zgodnie z jej zapisami audytor jest upoważniony do przeprowadzania audytu wewnętrznego we wszystkich obszarach działania Towarzystwa oraz żądania wszelkich dokumentów, materiałów i innych źródeł informacji potrzebnych do przeprowadzenia audytu wewnętrznego. Za priorytetowe działania audytu wewnętrznego przyjmuje się obszary o najwyższych wskaźnikach ryzyka dla zidentyfikowanych obiektów audytu.
- Funkcja aktuarialna jest pełniona przez podmiot zewnętrzny. Zadania funkcji aktuarialnej obejmują m. in: koordynowanie i nadzorowanie ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, wyrażanie opinii na temat ogólnej polityki przyjmowania ryzyka do ubezpieczenia oraz adekwatności rozwiązań w zakresie reasekuracji z uwzględnieniem poziomu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, wyliczanie kapitałowego wymogu wypłacalności oraz minimalnego wymogu kapitałowego.
- Towarzystwo korzysta z usług zewnętrznych (outsourcing) w przypadku funkcji kluczowych (zarządzania ryzykiem, aktuarialna, zgodności z przepisami, audytu wewnętrznego), co wynika ze skali, charakteru i złożoności prowadzonej działalności.

W 2018 roku nie wystąpiły istotne zmiany w porównaniu do roku 2017.

Profil ryzyka

▪ Apetyt na ryzyko

- Towarzystwo wyznacza apetyt na ryzyko dla ryzyk ujętych w formule standardowej (ryzyka: rynkowego, niewykonania zobowiązania kontrahenta, aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie, aktuarialnego w ubezpieczeniach zdrowotnych, aktuarialnego w ubezpieczeniach innych niż na życie, operacyjnego, wartości niematerialnych i prawnych). Apetyt ten jest wyrażany ilościowo określając wpływ danego ryzyka na kapitałowy wymóg wypłacalności.
- TUV-CUPRUM określa apetyt na ryzyko dla ryzyk nieujętych w formule standardowej (ryzyka: płynności, utraty reputacji, strategicznego). Apetyt ten jest wyrażany jakościowo.

a. Ryzyko aktuarialne

- W Towarzystwie koncentracja ryzyka aktuarialnego dotyczy głównie ryzyka pożaru, w którym maksymalna suma ubezpieczenia kształtuje się na poziomie 630 mln zł. Za ryzyka rozproszone uznaje się ryzyka powodzi i huraganu. Ponadto, TUV-CUPRUM nie odnotowało koncentracji ryzyka nieprawidłowej wyceny składki ubezpieczeniowej, co wynika z obowiązujących regulacji i zasad funkcjonowania poszczególnych ZWC.
- Kluczowe ryzyka aktuarialne – analizowane w ramach testów warunków skrajnych – wiążą się ze wzrostem szkodowości, a tym samym zobowiązań Towarzystwa.
- Towarzystwo zakłada, że ryzyko aktuarialne do 2023 roku (horyzont aktualnej Strategii TUV-CUPRUM) będzie umiarkowane i w miarę stabilne.

b. Ryzyko rynkowe

- Koncentracja ryzyka rynkowego wiąże się wyłącznie z ryzykiem wzrostu stóp procentowych.
- Kluczowe ryzyko rynkowe – analizowane w ramach testów warunków skrajnych – wiąże się z możliwością (ryzykiem) wzrostu stóp procentowych, prowadzącą do spadku wartości środków własnych Towarzystwa o 3,2 mln zł.
- Towarzystwo klasyfikuje ryzyka wchodzące w skład ryzyka rynkowego do grupy ryzyk o niskim poziomie, z wyjątkiem ryzyka stopy procentowej.

c. Ryzyko kredytowe

- Ryzyko koncentracji dla ryzyka kredytowego jest na średnim poziomie. Wymóg kapitałowy dla tego ryzyka na 31 grudnia 2018 roku wynosił 3,35 mln zł. Ryzyko to jest generowane przez lokaty bankowe.
- Kluczowe ryzyko kredytowe – analizowane w ramach testów warunków skrajnych – łączy się z możliwością nieuregulowania zobowiązań przez jednego z reasekuratorów Towarzystwa, co w przypadku materializacji jednej z możliwych maksymalnych szkód prowadzi do spadku wartości aktywów o 12,7 mln zł.
- TUV-CUPRUM uznaje ryzyko kredytowe jako ryzyko o niskim poziomie.

d. Ryzyko płynności

- Towarzystwo nie identyfikuje koncentracji ryzyka płynności ze względu na dywersyfikację kontrahentów, lokowanie środków finansowych w płynne instrumenty finansowe oraz zapisy w umowach związków wzajemności członkowskiej.
- Towarzystwo ocenia zarówno obecny jak i przewidywany poziom ryzyka płynności jako niski.

e. Ryzyko operacyjne

- Towarzystwo nie identyfikuje koncentracji ryzyka operacyjnego ze względu na istniejące procedury, nieskomplikowane procesy w jednooddziałowej strukturze T UW-CUPRUM oraz dobrze zorganizowany system kontroli wewnętrznej.
- Kluczowe ryzyko operacyjne – analizowane w ramach testów warunków skrajnych – wiąże się ze zniszczeniem siedziby Towarzystwa. Materializacja tego ryzyka nie będzie miała istotnego wpływu na wartość aktywów T UW-CUPRUM ze względu na posiadane ubezpieczenie, a ponadto może jedynie utrudnić a nie uniemożliwić kontynuowanie działalności.

f. Pozostałe istotne ryzyka

- Pozostałe ryzyka, istotne z punktu widzenia Towarzystwa, to ryzyko strategiczne oraz ryzyko utraty reputacji.
- T UW-CUPRUM nie identyfikuje koncentracji ryzyka strategicznego i ryzyka reputacji.
- W ocenie Towarzystwa ryzyko strategiczne ma średni poziom istotności. T UW-CUPRUM posiada, aktualizuje i realizuje przyjętą strategię i nie spodziewa się znaczących zmian w otoczeniu, które istotnie wpłynęłyby na jej implementację.
- T UW-CUPRUM ocenia ryzyko reputacji jako niskie (skuteczne działania zapobiegawcze i osłonowe).

W 2018 roku nie wystąpiły istotne zmiany w porównaniu do roku 2017.

Wycena do celów wypłacalności

▪ Wycena aktywów i zobowiązań

- Towarzystwo wycenia aktywa dla celów wypłacalności oraz zobowiązania inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla celów wypłacalności w wartości godziwej przy założeniu kontynuacji działalności.
- Podstawową metodą wyceny aktywów i zobowiązań jest ich wycena według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach tych samych aktywów lub zobowiązań.
- W sytuacji, gdy zastosowanie metody wyceny według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach tych samych aktywów lub zobowiązań jest niemożliwe, Towarzystwo wycenia aktywa i zobowiązania według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach podobnych aktywów i zobowiązań na podstawie kryteriów odnoszących się do aktywnych rynków, które są określone w międzynarodowych standardach rachunkowości przyjętych przez Komisję na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1606/2002, dokonując korekt odzwierciedlających różnice.
- Jeżeli zastosowanie podstawowej metody wyceny (wg cen rynkowych) nie jest możliwe, stosowane są metody alternatywne, takie jak: podejście rynkowe, podejście dochodowe oraz podejście kosztowe lub podejście bieżącego kosztu odtworzenia odzwierciedlające kwotę, która byłaby obecnie wymagana w celu zastąpienia funkcji danego składnika aktywów.

▪ Aktywa

- Aktywa według zasad Wypłacalności II (31.12.2018 r.): 114.436 tys. zł

- Aktywa według PSR, z uwzględnieniem udziału reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (31.12.2018 r.): 117.636 tys. zł
- W okresie sprawozdawczym Towarzystwo nie stosowało zmian w podstawach uznawania, wyceny lub szacunkach istotnych aktywów w porównaniu do zasad roku poprzedniego.
- Towarzystwo nie identyfikuje istotnych aktywów, dla których istnieje potrzeba ustalenia założeń i oceny co do przyszłych i innych istotnych źródeł niepewności oszacowania.

▪ **Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe**

- Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla celów wypłacalności (Wypłacalność II) (31.12.2018 r.): 17.530 tys. zł brutto.
- Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowych na potrzeby sprawozdań finansowych (PSR) (31.12.2018 r.): 21.426 tys. zł.

▪ **Inne zobowiązania**

- Inne zobowiązania według zasad Wypłacalności II (31.12.2018 r.): 33.348 tys. zł
- Inne zobowiązania według PSR (31.12.2018 r.): 33.879 tys. zł
- Towarzystwo nie identyfikuje istotnych zobowiązań, dla których istnieje potrzeba ustalenia założeń i oceny co do przyszłych i innych istotnych źródeł niepewności oszacowania.

W 2018 roku nie wystąpiły istotne zmiany w porównaniu do roku 2017.

Zarządzanie kapitałem

▪ **Środki własne (31.12.2018 r.)**

- Kapitał zakładowy: 21.878 tys. zł (kategoria I).
- Rezerwa uzgodnieniowa: 41.142 tys. zł (kategoria I).
- Aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego: 540 tys. zł (kategoria III).
- Środki własne dopuszczone na pokrycie Kapitałowego Wymogu Wypłacalności (SCR): 63.559 tys. zł,
- Środki własne dopuszczone na pokrycie Minimalnego Wymogu Kapitałowego (MCR): 63.019 tys. zł.

▪ **Kapitałowy wymóg wypłacalności (31.12.2018 r.): 30.766 tys. zł.**

▪ **Minimalny wymóg kapitałowy (31.12.2018 r.): 16.026 tys. zł.**

▪ **Wskaźnik dopuszczonych środków własnych do SCR: 207%**

▪ **Wskaźnik dopuszczonych środków własnych do MCR: 393%**

W 2018 roku nie wystąpiły istotne zmiany w porównaniu do roku 2017.

Wyniki przeprowadzonej, wieloaspektowej analizy wypłacalności i kondycji finansowej Towarzystwa (2018 r.) rokują prawidłowy jego rozwój, nie wskazując na żadne fakty ani okoliczności, które sygnalizowałyby zagrożenie kontynuowania działalności.

WSTĘP

TUW-CUPRUM w Lubinie wraz z członkami Towarzystwa i na ich rzecz konstruuje ochronę ubezpieczeniową zapewniając jej właściwy zakres i racjonalną strukturę kosztów. Beneficjenci, a zarazem współtwórcy tych usług wchodzi w dwa, różne stosunki, tj. członkostwa w Towarzystwie oraz ubezpieczenia. Umowa ubezpieczenia wzajemnego nie przenosi ryzyka na Towarzystwo, gdyż zatrzymuje je na poziomie wspólnoty ubezpieczeniowej. Stanowi to podstawę do częściowych zwrotów składek i/lub ich obniżenia w następnych okresach, bądź wiąże się z koniecznością uiszczenia określonych dopłat, z wyjątkiem sytuacji, w której związek wzajemności członkowskiej (ZWC) decyduje się na ograniczenie świadczeń, co wyklucza jego udział w pokrywaniu straty w technicznym rachunku ubezpieczeń przez dopłaty do składek. Ostateczna cena cedowanego ryzyka zależy od poziomu szkodowości we wspólnocie, skali kosztów prowadzenia wspólnoty oraz wyników finansowych ewentualnych cesji reasekuracyjnych. W określonym profilu działalności (ubezpieczenia wzajemne) wyraźnie widać, że łączy on w sobie cechy ubezpieczenia, przenosząc część skutków ewentualnych zagrożeń z jednostki na wspólnotę, i samoubezpieczenia, alokując część ryzyka własnego i obcego na ubezpieczonym, członku towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych. Kompozycji tej sprzyja jednorodność aktywności gospodarczej w ramach funkcjonujących związków wzajemności członkowskiej. Współtworzące je podmioty mają ten sam lub podobny profil działalności, a tym samym towarzyszą im identyczne kategorie ryzyk, co przekłada się na możliwość opracowywania wspólnych i dostosowanych do indywidualnych potrzeb programów ubezpieczeniowych. Ponadto, zintegrowanie funkcji usługobiorcy i właściciela, wsparte transparentnymi zasadami działalności TUW-CUPRUM, doskonale harmonizuje z potrzebą prowadzenia wspólnej polityki ubezpieczeniowej. Jej autorzy (Towarzystwo i jego Członkowie) są gwarancją wysokiej jakości świadczonych usług, co ma fundamentalne znaczenie, gdyż sfera aktywności grupy kapitałowej KGHM Polska Miedź S.A. i PGL Lasy Państwowe wymaga niestandardowego spojrzenia na ich potrzeby. Permanentna i wspólna identyfikacja oczekiwań członków Towarzystwa sprawia, że jego oferta jest zawsze dostosowana do wymagań klientów.

Niniejsze sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej za 2018 rok sporządzono spełniając zapisy art. 284 Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej z dnia 11 września 2015 roku (Dz. U. 2015 poz. 1844 z późn. zm.).

A. DZIAŁALNOŚĆ I WYNIKI OPERACYJNE

A.1. DZIAŁALNOŚĆ

Nazwa i forma prawna zakładu

Zakład ubezpieczeń prowadzi działalność w formie towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych pod nazwą Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „CUPRUM”, w skrócie „Tuw-CUPRUM”, a na potrzeby niniejszego sprawozdania również „Towarzystwo”. Siedzibą Tuw-CUPRUM jest miasto Lubin (59-301 Lubin, ul. Marii Skłodowskiej-Curie 82).

Nazwa i dane kontaktowe organu nadzoru odpowiedzialnego za nadzór finansowy nad Towarzystwem

Komisja Nadzoru Finansowego

ul. Piękna 20

00-030 Warszawa

Tel: Centrala: (48) 22 262-50-00; Infolinia: (48) 22 262-58-00

Adres korespondencyjny:

Plac Powstańców Warszawy 1

00-949 Warszawa 1

skr. poczt. nr 419

Imię i nazwisko oraz dane kontaktowe biegłego rewidenta Tuw-CUPRUM

Łukasz Linek

Deloitte Audyt spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k.

ul. Jana Pawła II 22

00-133 Warszawa

Informacje dotyczące udziałowców posiadających znaczne pakiety udziałów Towarzystwa

Udziałowcami Tuw-CUPRUM według stanu na 31 grudnia 2018 r. są: KGHM Polska Miedź S.A., PeBeKa S.A., MERCUS Logistyka Sp. z o.o., INTERFERIE S.A., KGHM ZANAM S.A., INOVA – Centrum Innowacji Technicznych Sp. z o.o. (tab. 1). Podmioty te należą do Grupy Kapitałowej KGHM Polska Miedź.

Tabela 1 Członkowie - udziałowcy TUV-CUPRUM. Stan na dzień 31 grudnia 2018 r.

Wyszczególnienie	Posiadane udziały	
	wartość	struktura
KGHM Polska Miedź S.A. ul. M. Skłodowskiej-Curie 48, 59-301 Lubin	21.180.800	96,82%
Przedsiębiorstwo Budowy Kopalń PeBeKa S.A. ul. M. Skłodowskiej-Curie 76, 59-301 Lubin	362.300	1,66%
MERCUS Logistyka Sp. z o.o. ul. Kopalniana 11, 59-101 Polkowice	111.500	0,51%
INTERFERIE S.A. ul. Rycerska 24, 59-220 Legnica	111.500	0,51%
KGHM ZANAM S.A. ul. Kopalniana 7, 59-100 Polkowice	55.700	0,25%
INOVA – Centrum Innowacji Technicznych Sp. z o.o. ul. M. Skłodowskiej-Curie 183, 59-301 Lubin	55.700	0,25%
Razem	21.877.500	100,0%

Informacje na temat pozycji zakładu w prawnej strukturze grupy

TUV-CUPRUM należy do Grupy Kapitałowej KGHM Polska Miedź. Głównym udziałowcem Towarzystwa jest KGHM Polska Miedź S.A., która posiada 96,82% imiennych udziałów w kapitale zakładowym (tab. 1). Nie występują udziały uprzywilejowane.

Rysunek 1 Uproszczona struktura Grupy Kapitałowej KGHM Polska Miedź

KGHM Polska Miedź S.A					
KGHM I FIZAN w likwidacji	100%	KGHM TFI S.A.	100%	KGHM (SHANGHAI) COPPER TRADING CO., LTD.	100%
KGHM V FIZAN w likwidacji	100%	CBJ sp. z o.o.	100%	KGHM CUPRUM sp. z o.o. – CBR	100%
KGHM VI FIZAN	100%	INOVA Spółka z o.o.	100%	Zagłębie Lubin S.A.	100%
Fundusz Hotele 01 Sp. z o.o.	100%	BIPROMET S.A.	100%	„MCZ” S.A.	100%
Fundusz Hotele 01 Sp. z o.o. S.K.A.	100%	POL-MIEDŹTRANS Sp. z o.o.	100%	TUW-CUPRUM ¹²	100%
INTERFERIE S.A.	70%	PMT Linie Kolejowe 2 Sp. z o.o.	100%	Future 2 Sp. z o.o.	100%
Interferie Medical SPA Sp. z o.o.	90%	PMT Linie Kolejowe Sp. z o.o.	100%	Future 3 Sp. z o.o.	100%
KGHM VII FIZAN	100%	KGHM ZANAM S.A.	100%	Future 4 Sp. z o.o.	100%
Polska Grupa Uzdrowisk Sp. z o.o.	100%	OOO ZANAM VOSTOK	100%	Future 5 Sp. z o.o.	100%
Uzdrowisko Polczyn Grupa PGU S.A.	100%	„Energetyka” sp. z o.o.	100%	Future 6 Sp. z o.o.	100%
Uzdrowiska Kłodzkie S.A. – Grupa PGU	100%	WPEC w Legnicy S.A.	100%	Future 7 Sp. z o.o.	100%
Staropolanka Spółka z o.o.	100%	KGHM Metraco S.A.	100%	PeBeKa S.A.	100%
Uzdrowisko Swieradów – Czarniawa Sp. z o.o. – Grupa PGU	99%	CENTROŻŁOM WROCLAW S.A.	100%	PeBeKa Canada Inc.	100%
Uzdrowisko Cieplice Sp. z o.o. – Grupa PGU	99%	Walcownia Metali Nieżelaznych „TABĘDY” S.A.	85%	MERCUS Logistyka sp. z o.o.	100%
NANO CARBON Sp. z o.o. ¹¹	49%	Future 1 Sp. z o.o.	100%	PHU „Lubinpex” Sp. z o.o.	100%
Cuprum Nieruchomości sp. z o.o.	100%	KGHM Kupfer AG	100%	NITROERG S.A.	87%
KGHM IV FIZAN	100%	Grupa Kapitałowa KGHM INTERNATIONAL LTD.	100%	NITROERG SERWIS Sp. z o.o.	87%
Cuprum Development sp. z o.o.	100%				

- 1) Wspólne przedsięwzięcie wyceniane metodą praw własności,
- 2) Jednostka zależna niepodlegająca konsolidacji

Lokaty finansowe Towarzystwa nie obejmują udziałów i akcji w innych podmiotach (brak lokat w jednostkach powiązanych).

Istotne linie biznesowe Towarzystwa oraz istotne obszary geograficzne, na których TOW-CUPRUM prowadzi działalność

Przedmiotem działalności Towarzystwa – zgodnie ze Statutem – jest prowadzenie działalności ubezpieczeniowej bezpośredniej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie ubezpieczeń określonych w Dziale II załącznika do Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej z dnia 11 września 2015 r.

Przestrzenny wymiar działalności TOW-CUPRUM określa wydane zezwolenie Ministra Finansów na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej z dnia 7 maja 1994 roku i jest nim terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Towarzystwo dokonuje podziału całej działalności na następujące linie biznesowe (stan na 31.12.2018 r.):

- 2 ubezpieczenie na wypadek utraty dochodu – ubezpieczenie grupowe następstw nieszczęśliwych wypadków (grupa 1 wg Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej), ubezpieczenie grupowe oraz indywidualne chorób i wypadków (grupa 2 wg Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej),
- 6 ubezpieczenie morskie, lotnicze i transportowe – ubezpieczenie mienia w transporcie krajowym oraz ubezpieczenie mienia w transporcie międzynarodowym (grupa 7 wg Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej),
- 7 ubezpieczenie ogniowe i pozostałych szkód rzeczowych – ubezpieczenie mienia od ognia i innych żywiołów, ubezpieczenie maszyn elektrycznych od szkód elektrycznych, ubezpieczenie maszyn od uszkodzeń, ubezpieczenie sprzętu elektronicznego (grupa 8 wg Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej), ubezpieczenie mienia od kradzieży z włamaniem i rabunku, ubezpieczenie szyb i innych przedmiotów szklanych od stłuczenia, ubezpieczenie mienia od dewastacji, ubezpieczenie zwierząt od padnięcia i uboju z konieczności (grupa 9 wg Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej),
- 8 ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej ogólnej – ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej deliktowej i odpowiedzialności cywilnej kontraktowej, ubezpieczenia obowiązkowe OC (grupa 13 wg Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej).

Wszelkie istotne zdarzenia gospodarcze i inne, które miały miejsce w okresie sprawozdawczym (2018 r.) i które wywarły istotny wpływ na Towarzystwo

- Istotny spadek wypłaconych odszkodowań netto w relacji do 2017 r. (- 7.923 tys. zł); wypłacone odszkodowania netto w latach 2017 i 2018 kształtowały się odpowiednio na poziomie: 21.556 tys. zł i 13.633 tys. zł).
- Utworzenie rezerwy na wyrównanie szkodowości w kwocie 2.083 tys. zł (zmiana stanu rezerwy o 2.068 tys. zł), co przełożyło się na uszczuplenie wyniku technicznego Towarzystwa (2.320 tys. zł).
- Wzrost lokat finansowych o 12.376 tys. zł w stosunku do roku poprzedniego (konsekwencja: relatywnie niskiego poziomu szkodowości, wzrostu składki przypisanej brutto w relacji do 2017 r. o 2.783 tys. zł, zwrotu nadpłaty podatku dochodowego i niższych zaliczek na jego poczet w 2018 r. w łącznej kwocie 3.544 tys. zł).
- Wzrost sum ubezpieczenia majątku w ramach ZWC PM oraz ZWC LP powiązany ze wzrostem składki przypisanej – konsekwencja podwyższenia wartości majątku ubezpieczających się (inwestycje i modernizacje).

A.2. WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ

Jakościowe i ilościowe informacje na temat wyników z działalności ubezpieczeniowej, zarówno na poziomie zagregowanym jak i w podziale na istotne linie biznesowe oraz obszary geograficzne, na których Towarzystwo prowadziło działalność w okresie sprawozdawczym (2018 r.), wraz z porównaniem tych danych z danymi z poprzedniego okresu sprawozdawczego (2017 r.), spójne z danymi wykazanymi w sprawozdaniach finansowych TUV-CUPRUM

W 2018 roku TUV-CUPRUM:

- wypracowało nadwyżkę bilansową w kwocie 3.539 tys. zł (poprzedni okres sprawozdawczy: 2.309 tys. zł),
- dokonało zwrotu składki w wysokości 29.870 tys. zł (poprzedni okres sprawozdawczy: 24.078 tys. zł),
- uzyskało wynik techniczny na poziomie 2.320 tys. zł (poprzedni okres sprawozdawczy: 528 tys. zł),
- podwyższyło kapitały własne z 58.096 tys. zł (31.12.2017 r.) do 62.328 tys. zł (31.12.2018 r.) przy wzroście kapitału zapasowego z 34.589 tys. zł (31.12.2017 r.) do 36.897 tys. zł (31.12.2018 r.) i zachowaniu na tym samym poziomie kapitału zakładowego (21.878 tys. zł stan na 31.12.2017 r. i 31.12.2018 r.),
- podwyższyło wartość lokat z 98.870 tys. zł (31.12.2017 r.) do 111.246 tys. zł (31.12.2018 r.), tj. o 12.376 tys. zł,
- zachowało właściwy poziom należności (4.150 tys. zł; stan na 31.12.2018 r.), które stanowiły 3,53% wartości aktywów i w przeważającej części obejmowały prawidłowe rozliczenia z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich (należności przeterminowane do 30 dni stanowiły jedynie 0,94% należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich);
- utrzymało właściwy poziom zobowiązań (31.009 tys. zł; stan na 31.12.2018 r.), które stanowiły 26,37% wartości pasywów i w całości dotyczyły prawidłowych oraz terminowych rozliczeń z ubezpieczającymi, reasekuratorami i budżetem,
- zarejestrowało spadek kosztów działalności ubezpieczeniowej o 313 tys. zł w stosunku do roku poprzedniego.

Tabela 2 Zestawienie składek przypisanych brutto według polskich standardów rachunkowości oraz linii biznesowych w 2018 r. na tle 2017 r.

Linie biznesowe	Składki przypisane brutto			
	tys. zł		%	
	2017 r.	2018 r.	2017 r.	2018 r.
2	984	958	1,88	1,74
6	3.004	3.213	5,74	5,83
7	43.830	46.251	83,74	83,90
8	4.525	4.704	8,64	8,53
Razem:	52 343	55 126	100,00	100,00

W 2018 roku składka przypisana brutto ukształtowała się na poziomie 55.126 tys. zł i była wyższa o 2.783 tys. zł w stosunku do roku poprzedniego (wskaźnik dynamiki $\frac{2018}{2017} - 105,32\%$). Zmiana ta była przede wszystkim pochodną odchyleń w dwóch liniach biznesowych:

- 6 – ubezpieczenia przedmiotów w transporcie (wzrost o 210 tys. zł wynikający ze wzrostu cen miedzi),
- 7 – ubezpieczenia od ognia i pozostałych szkód rzeczowych (wzrost o 2.421 tys. zł w związku z przyrostem wartości mienia zgłoszonego do ubezpieczenia),

a także niewielkich fluktuacji w pozostałych liniach biznesowych.

W strukturze składki przepisanej brutto dominowały składki pozyskane w ramach ubezpieczenia mienia od ognia i pozostałych szkód rzeczowych (83,90% ogółu pozyskanych składek). Podobna sytuacja miała miejsce w 2017 r., w którym ich udział ukształtował się na poziomie 83,74%.

W 2018 r. wartość wypłaconych odszkodowań i świadczeń brutto wyniosła 15.112 tys. zł i była niższa o 7.588 tys. zł w stosunku do roku 2017.

Tabela 3 Wypłacone odszkodowania i świadczenia w latach 2017-2018 według linii biznesowych

Linie biznesowe	Wypłacone odszkodowania i świadczenia brutto			
	2017 r.	2018 r.	Odchylenie	Wskaźnik dynamiki [%]
	[w tys. zł]		[w tys. zł]	
2	670	536	-134	80,00
6	122	623	501	510,66
7	20.493	12.357	-8.136	60,30
8	1.415	1.596	181	112,79
Razem:	22.700	15.112	-7.588	66,57

W 2018 r. koszty działalności ubezpieczeniowej TUV-CUPRUM nie przekroczyły 9% składki przypisanej brutto. Koszty te obejmują koszty akwizycji oraz koszty administracyjne. Z porównania 2017 i 2018 roku wynika, że koszty działalności ubezpieczeniowej spadły o 313 tys. zł, na co złożyły się niższe koszty akwizycji oraz niższe koszty administracyjne.

Tabela 4 Koszty działalności ubezpieczeniowej w relacji do składki przypisanej brutto (tys. zł)

Poz.	Wyszczególnienie	2017 r.	2018 r.
		[w tys. zł]	
1.	Składka przypisana brutto	52.343	55.126
2.	Koszty działalności ubezpieczeniowej	4.980	4.667
3.	Relacja (poz.2. ÷ poz. 1.) · 100	9,5	8,5

A.3. WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI LOKACYJNEJ (INWESTYCYJNEJ)

Jakościowe i ilościowe informacje dotyczące wyników z działalności lokacyjnej w okresie sprawozdawczym (2018 r.), wraz z porównaniem tych danych z danymi z poprzedniego okresu sprawozdawczego (2017 r.), spójne z danymi wykazanymi w sprawozdaniach finansowych Towarzystwa:

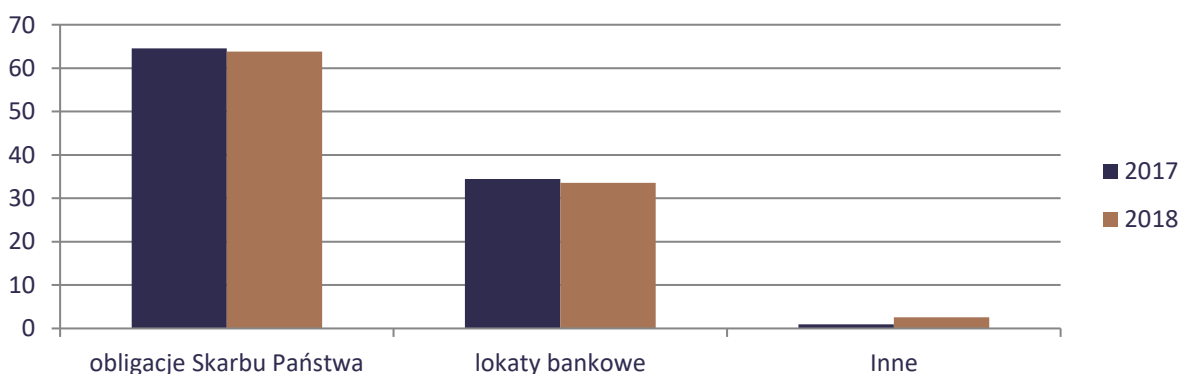
- *informacje dotyczące przychodów i kosztów z działalności lokacyjnej w podziale na grupy aktywów,*
- *informacje dotyczące wszelkich zysków i strat ujętych bezpośrednio w kapitale własnym,*
- *informacje dotyczące inwestycji związanych z sekurytyzacją.*

Na koniec 2018 roku stan lokat według wartości bilansowej wyniósł 111.246 tys. zł. W portfelu Towarzystwa znalazły się:

- obligacje Skarbu Państwa o stałej stopie dochodu zakwalifikowane jako dostępne do sprzedaży (40.839 tys. zł),
- obligacje Skarbu Państwa o stałej stopie oprocentowania zakwalifikowane jako lokaty utrzymywane do terminu wymagalności (20.773 tys. zł),
- obligacje Skarbu Państwa zmiennokuponowe (9.410 tys. zł),
- obligacje korporacyjne notowane na rynku (1.936 tys. zł),
- lokaty terminowe w bankach (37.329 tys. zł),
- posiadane nieruchomości oraz prawa wieczystego użytkowania gruntów przeznaczone do użytku własnego (959 tys. zł).

Z danych tych wyraźnie wynika, że w strukturze lokat w 2018 roku dominowały obligacje Skarbu Państwa, a na drugiej pozycji plasowały się lokaty bankowe. Podobna sytuacja miała miejsce w 2017 roku (wyk. 1).

Wykres 1 Struktura lokat w latach 2017-2018 (w %)

W 2018 roku przychody z działalności lokacyjnej wyniosły 2.306 tys. zł, co w relacji do średniego stanu lokat w tym okresie – liczonego jako średnia arytmetyczna ze stanu lokat na początek i koniec roku obrotowego – oznacza uzyskanie rentowności rzędu 2,2 % (poprzedni rok sprawozdawczy: 2,5%).

Tabela 5 Przychody z działalności lokacyjnej według grup aktywów w latach 2017-2018

Lp.	Wyszczególnienie	2017	2018
1.	Przychody z Obligacji Skarbu Państwa	1.916	1.787
2.	Przychody z obligacji korporacyjnych	0,00	6
3.	Przychody z lokat terminowych bankowych	267	512
4.	Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	98	0
5.	Wynik dodatni z realizacji lokat	146	1
Razem:		2.427	2.306

W 2018 roku przychody z lokat (2.306 tys. zł) ukształtowały się na niższym poziomie niż w roku poprzednim (2.427 tys. zł) o 121 tys. zł. Źródłem tego spadku była zamiana, dokonana przed datą zapadalności, 1760 szt. obligacji SP o stałej kwocie dochodu na obligacje zmiennokuponowe. W tym okresie (2018 r.) koszty działalności lokacyjnej spadły o 250 tys. zł w relacji do roku 2017. Ponadto, warto zauważyć, że w 2018 roku nie odnotowano istotnego ujemnego wyniku z realizacji obligacji stałokuponowych.

Tabela 6 Koszty działalności lokacyjnej według grup aktywów w latach 2017-2018 (tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie	2017	2018
1.	Koszty prowadzenia działalności lokacyjnej w aktywa finansowe	190	230
2.	Wynik ujemny z realizacji lokat	292	2
Razem:		482	232

W 2018 r. w kapitale własnym zostały ujęte następujące zyski i straty:

- zysk roku 2018 w wysokości 3.539 tys. zł,
- zysk z oszacowania obligacji skarbu Państwa w wysokości 14 tys. zł.

W 2017 r. w kapitale własnym zostały ujęte następujące zyski i straty:

- zysk roku 2017 w wysokości 2.309 tys. zł,
- strata z oszacowania obligacji skarbu Państwa w wysokości 679 tys. zł.

W 2018 r. Towarzystwo nie posiadało inwestycji związanych z sekurytyzacją. Analogiczna sytuacja miała miejsce w 2017 r.

A.4. WYNIKI Z POZOSTAŁYCH RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI

Inne istotne przychody i koszty w okresie sprawozdawczym (2018 r.) na tle danych za poprzedni okres sprawozdawczy (2017 r.), spójne z danymi wykazanymi w sprawozdaniach finansowych Towarzystwa

Główną pozycję wyników z pozostałych rodzajów działalności (161 tys. zł) stanowią pozostałe przychody operacyjne z tytułu rozwiązanej rezerwy na niewypłacone nagrody roczne.

TUW-CUPRUM nie posiada zawartych umów leasingu operacyjnego i finansowego.

A.5. WSZELKIE INNE INFORMACJE

Wszelkie inne istotne informacje dotyczące działalności i wyników operacyjnych Towarzystwa

Towarzystwo ujawniło wszystkie istotne informacje dotyczące jego działalności i wyników operacyjnych w punktach A.1-A.4.

B. SYSTEM ZARZĄDZANIA

B.1. INFORMACJE OGÓLNE O SYSTEMIE ZARZĄDZANIA

Informacje dotyczące struktury organu administrującego, zarządzającego lub nadzorczego Towarzystwa zawierające opis jego najważniejszych funkcji i obowiązków oraz zwięzły opis podziału obowiązków między członków tych organów, w tym w szczególności informacje o tym, czy w ramach tych organów istnieją właściwe komitety, a także opis najważniejszych zadań i obowiązków osób nadzorujących kluczowe funkcje

System zarządzania w TUV-CUPRUM obejmuje Walne Zgromadzenie Członków Towarzystwa, Radę Nadzorczą, Zarząd Towarzystwa, Komitety oraz uwzględnia cztery kluczowe funkcje: aktuarialną, zarządzania ryzykiem, zgodności z przepisami i audytu wewnętrznego.

Zgodnie ze statutem TUV-CUPRUM władze Towarzystwa współtworzą:

- Walne Zgromadzenie Członków (WZC),
- Rada Nadzorcza (RN),
- Zarząd (ZD).

W Walnym Zgromadzeniu z głosem stanowiącym uczestniczą członkowie Towarzystwa, którzy posiadają udziały w kapitale zakładowym, przy czym każdy udział daje prawo do jednego głosu.

Walne Zgromadzenie może podejmować wiążące uchwały, gdy w jego obradach biorą udział członkowie reprezentujący co najmniej $\frac{3}{4}$ (trzy czwarte) kapitału zakładowego.

Jeżeli na zwołane Walne Zgromadzenie nie przybędzie wymagana liczba członków, reprezentująca $\frac{3}{4}$ (trzy czwarte) kapitału zakładowego, zwoływane jest ponownie Walne Zgromadzenie, które może obradować bez względu na wielkość reprezentowanego kapitału zakładowego, lecz tylko na tematy porządku obrad zwołanego Walnego Zgromadzenia, na którym nie było wymaganego quorum.

Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają bezwzględną większością głosów obecnych na posiedzeniu.

Uchwały, co do zmiany statutu, połączenia Towarzystwa lub jego rozwiązania, wymagają większości $\frac{3}{4}$ (trzech czwartych) oddanych głosów.

Zgodnie ze Statutem (§ 25) do wyłącznych uprawnień Walnego Zgromadzenia należy m.in.:

- rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Towarzystwa, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok ubiegły,
- powzięcie uchwały o podziale nadwyżki bilansowej albo o pokryciu straty bilansowej,
- udzielenie członkom organów towarzystwa absolutorium z wykonania przez nich obowiązków,
- rozpatrywanie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naprawienia szkód wyrządzonych przy zawiązywaniu Towarzystwa lub sprawowaniu zarządu i nadzoru,

- dokonywanie zmian w Statucie,
- powoływanie, odwoływanie, uzupełnianie składu Rady Nadzorczej oraz ustalanie wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej,
- uchwalanie regulaminu działania Rady Nadzorczej,
- ustalanie zasad wynagradzania Członków Zarządu,
- postawienie Towarzystwa w stan likwidacji oraz określenie przeznaczenia majątku pozostałego po likwidacji z uwzględnieniem § 5 Statutu,
- podejmowanie uchwał w sprawie umorzenia udziałów,
- podejmowanie uchwał w sprawie wydania zezwolenia na zbycie udziałów w kapitale zakładowym przez członków Towarzystwa.
- podejmowanie uchwały w sprawie nabycia własnych udziałów,
- rozpatrywanie innych spraw wniesionych przez członków Towarzystwa, Radę Nadzorczą lub Zarząd w trybie przewidzianym w Statucie,
- przyjęcie zasad naboru do Organów Towarzystwa (ustalenie wymogów reputacyjnych),
- akceptacja procedury zapobiegania konfliktowi interesów,
- przyjęcie polityki wynagradzania w Towarzystwie,
- określenie celów strategicznych Towarzystwa,
- przyjęcie Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych.

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Towarzystwa. Składa się z osób (od 5 do 7) powoływanych przez Walne Zgromadzenie na okres wspólnej trzyletniej kadencji.

Na dzień 31.12.2018 r. w skład RN wchodził:

- Piotr Tokarczuk – Przewodniczący RN,
- Marcin Lewiński – Z-ca Przewodniczącego RN,
- Monika Braszczok – Sekretarz RN,
- Krzysztof Jajuga – Członek RN,
- Robert Kurek – Członek RN
- Sebastian Andruszkiewicz – Członek RN.

Zmiany w składzie Rady Nadzorczej w 2018 r.:

- 29.12.2017 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie (NWZ) odwołało ze składu RN Panią Annę Mazurek oraz Pana Piotra Młynarczyka; w tej samej dacie ogłoszono przerwę w obradach NWZ Towarzystwa,
- 25.01.2018 r. wznowiając obrady NWZ uzupełniono skład RN powołując w jej grono Pana Krzysztofa Jajugę i Pana Marcina Lewińskiego.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej (SFCR) skład RN Towarzystwa przedstawia się następująco:

- Piotr Tokarczuk – Przewodniczący RN,

- Anna Janiszewska-Nietubyc – Członek RN,
- Monika Braszczok – Sekretarz RN,
- Krzysztof Jajuga – Członek RN,
- Robert Kurek – Członek RN,
- Sebastian Andruszkiewicz – Członek RN.

Pani Anna Janiszewska-Nietubyc została powołana w grono członków RN, uchwałą NWZ z dnia 05.02.2019 r., w miejsce Marcina Lewińskiego, który zrezygnował z pełnienia tej funkcji z dniem 23.01.2019 r.

Uchwały Rady Nadzorczej są podejmowane zwykłą większością głosów. Do zakresu działań RN – zgodnie z §35 Statutu – należy:

- ocena sprawozdania finansowego, zarówno co do zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym, badanie sprawozdania Zarządu z działalności Towarzystwa, badanie wniosków Zarządu co do podziału nadwyżki bilansowej albo pokrycia straty bilansowej oraz składanie Walnemu Zgromadzeniu corocznego sprawozdania pisemnego z wyników powyższej oceny,
- zatwierdzanie zasad zwrotu i dopłat do składek wynikających z wzajemnościowej formuły ubezpieczeń,
- zatwierdzanie dopłat do składek oraz zwrotów składek,
- zatwierdzanie rocznego planu działalności ubezpieczeniowej, budżetu, planów wieloletnich i strategii,
- zatwierdzanie regulaminu pracy Zarządu,
- udzielanie na wniosek Zarządu, zgody na zakup i sprzedaż nieruchomości,
- udzielanie na wniosek Zarządu, zgody na dokonywanie lokat o jednorazowej wartości wyższej niż określona w regulaminie pracy Zarządu,
- zawieszanie w czynnościach członków Zarządu oraz delegowanie członka lub członków Rady Nadzorczej do czasowego wykonywania czynności Zarządu Towarzystwa,
- dokonywanie wyboru audytora,
- podejmowanie uchwał w sprawie utworzenia bądź likwidacji oraz zasad funkcjonowania związku wzajemności członkowskiej,
- opiniowanie innych spraw wniesionych do Walnego Zgromadzenia Członków w trybie przewidzianym w Statucie,
- zatwierdzanie regulaminu wykorzystania funduszu zapomogowego,
- zatwierdzanie i nadzorowanie realizacji strategii zarządzania ryzykiem związanym z reasekuracją,
- zatwierdzanie planu awaryjnego dotyczącego zrealizowania się ryzyka niewykonania zobowiązania przez reasekuratora i ryzyka zarażenia w grupie kapitałowej,
- opiniowanie transakcji z podmiotami powiązanymi dotyczącymi zbycia lub nabycia znacznego majątku,
- coroczna ocena stosowania Zasad Ładu Korporacyjnego dla instytucji Nadzorowanych,

- wprowadzenie polityki wynagradzania określającej szczegółowe kryteria i warunki uzyskania zmiennych składników wynagradzania,
- nadzór nad wprowadzoną polityką wynagradzania,
- przygotowywanie corocznego raportu z funkcjonowania polityki wynagradzania,
- okresowa ocena adekwatności, efektywności i skuteczności zarówno całości systemu kontroli wewnętrznej jak i jego elementów,
- zgoda na powoływanie lub odwoływanie osób pełniących funkcję audytu wewnętrznego oraz funkcję zapewnienia zgodności,
- udzielanie Zarządowi zgody na:
  - zawarcie przez Towarzystwo umowy o usługi prawne, usługi marketingowe, usługi w zakresie stosunków międzyludzkich (public relations) i komunikacji społecznej oraz usługi doradztwa związanego z zarządzaniem, jeżeli wysokość wynagrodzenia przewidzianego łącznie za świadczone usługi przekracza 500.000,00 zł netto w stosunku rocznym,
  - dokonanie przez Towarzystwo zmiany umowy o usługi prawne, usługi marketingowe, usługi w zakresie stosunków międzyludzkich (public relations) i komunikacji społecznej oraz usługi doradztwa związanego z zarządzaniem podwyższającej wynagrodzenie powyżej kwoty, o której mowa powyżej,
  - zawarcie przez Towarzystwo umowy o usługi prawne, usługi marketingowe, usługi w zakresie stosunków międzyludzkich (public relations) i komunikacji społecznej oraz usługi doradztwa związanego z zarządzaniem, w których maksymalna wysokość wynagrodzenia nie jest przewidziana,
  - zawarcie przez Towarzystwo umowy darowizny lub innej umowy o podobnym skutku o wartości przekraczającej 20.000,00 złotych lub 0,1% sumy aktywów w rozumieniu ustawy o rachunkowości, ustalonych na podstawie ostatniego zatwierdzonego sprawozdania finansowego,
  - dokonanie przez Towarzystwo zwolnienia z długu lub zawarcie innej umowy o podobnym skutku o wartości przekraczającej 50.000,00 złotych lub 0,1% sumy aktywów w rozumieniu ustawy o rachunkowości, ustalonych na podstawie ostatniego zatwierdzonego sprawozdania finansowego,
- opiniowanie przedłożonego przez Zarząd Towarzystwa corocznego sprawozdania o wydatkach reprezentacyjnych Towarzystwa, a także wydatkach na usługi prawne, usługi marketingowe, usługi w zakresie stosunków międzyludzkich (public relations) i komunikacji społecznej oraz usługi doradztwa związanego z zarządzaniem,
- powoływanie i odwoływanie członków Zarządu,
- opiniowanie sporządzanych przez Zarząd sprawozdań dotyczących wydatków reprezentacyjnych, wydatków na usługi prawne, usługi marketingowe, usługi public relations i komunikacji społecznej oraz usługi doradztwa związanego z zarządzaniem.

Szczegółowe zasady działania RN zostały określone w Regulaminie Rady Nadzorczej przyjętym przez Walne Zgromadzenie w dniu 24 stycznia 2012 r.

Zgodnie ze Statutem Towarzystwa, Zarząd liczy od jednej do trzech osób i jest powoływany (w tym również Prezes Zarządu) przez Radę Nadzorczą na okres wspólnej trzyletniej kadencji.

Zgodnie z § 39 Statutu Towarzystwa:

- Zarząd reprezentuje Towarzystwo na zewnątrz, a w szczególności wobec organów władzy, administracji państwowej i samorządowej, organów nadzoru ubezpieczeniowego, organów sądowych, prokuratury oraz osób ubezpieczonych i innych osób trzecich,
- Zarząd prowadzi sprawy Towarzystwa i reprezentuje Towarzystwo. Prowadzenie spraw Towarzystwa i reprezentowanie Towarzystwa dotyczy wszystkich czynności sądowych i pozasądowych Towarzystwa, z wyjątkiem spraw, które wymagają uchwały Walnego Zgromadzenia,
- Zarząd zarządza majątkiem i sprawami Towarzystwa, wypełniając swoje obowiązki ze starannością wymaganą w obrocie gospodarczym, przy ścisłym przestrzeganiu przepisów prawa, postanowień Statutu Towarzystwa oraz uchwał i regulaminów podjętych przez Walne Zgromadzenie i Radę Nadzorczą,
- Do składania oświadczeń woli i podpisywania pism w imieniu Towarzystwa jest wymagane współdziałanie dwóch członków Zarządu albo jednego członka Zarządu z prokurentem,
- Zarząd może upoważnić członka Zarządu lub pracownika Towarzystwa do składania jednoosobowych oświadczeń woli w zakresie nieprzekraczającym zwykłego zarządu,
- Zarząd ustala i zatwierdza ogólne warunki ubezpieczeń, taryfy składek ubezpieczeniowych i ich zmiany.

Zakres działań Zarządu, jego organizację i sposób wykonywania czynności określa Regulamin Organizacyjny oraz Regulamin Pracy Zarządu.

W 2018 r. i do dnia sporządzenia niniejszego sprawozdania SFCR nie było zmian w Zarządzie Towarzystwa. W skład Zarządu wchodzi:

- Piotr Dzikiewicz – Prezes Zarządu Towarzystwa,
- Renata Głuszcuk – Członek Zarządu odpowiedzialny za zarządzanie ryzykiem w Towarzystwie,
- Andrzej Tatuśko – Członek Zarządu Towarzystwa.

Zarząd w ramach wewnętrznego podziału obowiązków wyodrębnił 3 obszary:

- *Obszar I* (Prezes Zarządu – Piotr Dzikiewicz) – kierowanie całokształtem działalności Towarzystwa, a w szczególności organizowanie i koordynowanie pracy Zarządu, odpowiedzialność za obszar organizacyjno-administracyjny, zarządzania inwestycjami, reasekuracji, zgodności z przepisami (compliance), pomocy prawnej, audytu wewnętrznego oraz kontroli wewnętrznej;
- *Obszar II* (Członek Zarządu ds. Zarządzania Ryzykiem – Renata Głuszcuk) – odpowiedzialność za obszar zarządzania ryzykiem, analiz, finansowo-księgowy oraz aktuarialny;
- *Obszar III* (Członek Zarządu – Andrzej Tatuśko) – odpowiedzialność za obszar ubezpieczeń majątkowych i osobowych, underwritingu ryzyk przemysłowych, likwidacji szkód majątkowych i osobowych oraz informatyczny.

Zastępstwo w przypadku nieobecności Prezesa Zarządu sprawuje Członek Zarządu ds. Zarządzania Ryzykiem.

W Towarzystwie funkcjonują Komitety:

- Audytu (KA),
- Zarządzania Ryzykiem (KZR),
- Komitet Inwestycyjny (KI).

Komitety Audytu pełni funkcje konsultacyjno-doradcze na rzecz Rady Nadzorczej, a także wspiera RN w wykonywaniu jej statutowych obowiązków o charakterze kontrolno-nadzorczym. KA działa zgodnie z wytycznymi Komisji Nadzoru Finansowego (*„Rekomendacje dotyczące funkcjonowania Komitetu Audytu”*).

Uchwałą nr 6/2017/IX z dnia 20.10.2017 r. Rada Nadzorcza ustaliła 3 osobowy skład Komitetu Audytu IX kadencji RN. W jego grono powołano:

- Roberta Kurka – Przewodniczący KA,
- Piotra Młynarczyka – Członek KA,
- Annę Mazurek – Członek KA.

W związku z odwołaniem dwóch członków RN, pełniących jednocześnie funkcje członków KA, w dniu 07.02.2018 r. Rada Nadzorcza Towarzystwa uzupełniła skład Komitetu Audytu. W jego grono powołano:

- uchwałą nr 3/2018/IX z dnia 07.02.2018 r. Pana Krzysztofa Jajugę na Członka KA,
- uchwałą nr 4/2018/IX z dnia 07.02.2018 r. Panią Monikę Braszczok na Członka KA.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania skład Komitetu Audytu TOW-CUPRUM przedstawia się następująco:

- Robert Kurek – Przewodniczący KA,
- Krzysztof Jajuga – Członek KA,
- Monika Braszczok – Członek KA.

Zgodnie z Regulaminem Komitetu Audytu TOW-CUPRUM do zadań KA należy monitorowanie:

- procesu sprawozdawczości finansowej,
- skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem,
- wykonywania czynności rewizji finansowej,
- niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.

Posiedzenia Komitetu odbywają się co najmniej raz na kwartał, w terminach ustalonych przez Przewodniczącego Komitetu. Posiedzenia Komitetu mogą być zwoływane z inicjatywy każdego z członków Komitetu lub innego członka Rady Nadzorczej, a także na wniosek Zarządu, biegłego rewidenta i audytora wewnętrznego.

Komitety w ramach swoich uprawnień może żądać przedłożenia przez Towarzystwo określonych informacji, dokumentów i wyjaśnień z zakresu finansów, księgowości, audytu wewnętrznego, zarządzania ryzykiem, kontroli wewnętrznej, które uzna za niezbędne z punktu widzenia realizowanych zadań.

Komitet składa Radzie Nadzorczej sprawozdanie ze swojej działalności, przedstawia jej wnioski, opinie i rekomendacje powstałe w wyniku wykonywania zadań.

Komitet Zarządzania Ryzykiem powoływany jest przez Zarząd Towarzystwa, w celu zapewnienia właściwego i efektywnego funkcjonowania systemu zarządzania, w tym systemu zarządzania ryzykiem, a w szczególności właściwego wypełniania obowiązków przez odpowiednich pracowników Towarzystwa w zakresie identyfikacji, monitorowania, pomiaru i oceny ryzyka, a także jego ograniczania. Komitet ten wspiera działania funkcji zarządzania ryzykiem oraz osób odpowiedzialnych za zarządzanie poszczególnymi ryzykami.

W skład Komitetu Zarządzania Ryzykiem wchodzi osoby nadzorujące kluczowe funkcje (z wyjątkiem osoby nadzorującej funkcję audytu wewnętrznego), osoby odpowiedzialne za prace poszczególnych jednostek organizacyjnych Towarzystwa, w tym osoby zarządzające poszczególnymi kategoriami ryzyka. Osoba nadzorująca funkcję audytu wewnętrznego bierze udział w posiedzeniach Komitetu jako stały gość. W posiedzeniach Komitetu uczestniczy również Zarząd Towarzystwa.

Do zadań Komitetu Zarządzania Ryzykiem należy w szczególności: rekomendowanie Zarządowi zasad i procedur definiujących proces zarządzania ryzykiem i jego komponenty, wspieranie Zarządu Towarzystwa w sprawowaniu nadzoru nad procesem zarządzania ryzykiem w Towarzystwie, wspieranie Zarządu Towarzystwa w nadzorze nad właściwym procesem własnej oceny ryzyka i wypłacalności (ORSA), zapewnienie właściwej realizacji strategii zarządzania ryzykiem, rekomendowanie Zarządowi zmian w wewnętrznych regulacjach związanych z funkcjonowaniem Towarzystwa mających na celu eliminację lub ograniczenie ryzyka, wspieranie funkcji zarządzania ryzykiem w koordynacji zadań związanych z zarządzaniem ryzykiem we wszystkich obszarach działalności Towarzystwa, monitorowanie profilu ryzyka Towarzystwa.

Posiedzenia Komitetu odbywają się co najmniej raz na kwartał. W 2018 r. odbyły się 4 posiedzenia Komitetu Zarządzania Ryzykiem.

Zasady funkcjonowania Komitetu Zarządzania Ryzykiem określa jego Regulamin przyjęty uchwałą Zarządu w 2014 r. i zaktualizowany w roku 2018.

Komitet Inwestycyjny został powołany zarządzeniem wewnętrznym Prezesa T UW-CUPRUM z dnia 29.12.2017 roku. Jego celem jest podwyższenie standardów zarządzania aktywami finansowymi oraz zwiększenie bezpieczeństwa przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych. Komitet inwestycyjny odpowiada za:

- nadzór nad ekspozycją Towarzystwa na ryzyka finansowe,
- nadzorowanie procesu inwestycyjnego w T UW-CUPRUM,
- zatwierdzanie strategii inwestycyjnej z uwzględnieniem limitów koncentracji przedmiotowej i podmiotowej określonej w Regulaminie działalności lokacyjnej,
- wstępną analizę i weryfikację potencjalnych projektów inwestycyjnych,
- przeprowadzanie oceny efektywności realizowanych projektów,
- ocenę sytuacji makroekonomicznej i na rynkach finansowych.

Opis kluczowych funkcji zaprezentowano w dalszej części sprawozdania. Niezależność operacyjna funkcji zgodności z przepisami, aktuarialnej oraz zarządzania ryzykiem jest zapewniona poprzez odpowiednie zapisy w regulaminach tych funkcji wskazujące, że osoby nadzorujące te funkcje są niezależne decyzyjnie w strukturze organizacyjnej Towarzystwa,

zarówno w stosunku do osób pełniących funkcje kluczowe, jak i zarządcze, mają prawo do stałego kontaktu z każdym pracownikiem oraz z osobami pełniącymi funkcje zarządcze, a także dostęp do dowolnych dokumentów bądź planów potrzebnych do wykonywania swoich obowiązków.

Istotne zmiany systemu zarządzania, które miały miejsce w okresie sprawozdawczym

W okresie sprawozdawczym nie wprowadzono żadnych, istotnych zmian w systemie zarządzania Towarzystwem. Przeprowadzone przeglądy tego systemu przełożyły się jedynie na drobne aktualizacje regulacji wewnętrznych.

Informacje na temat zasad i praktyk dotyczących wynagradzania organu zarządzającego i nadzorczego oraz pracowników, w tym:

- ***głównych reguł określonych w zasadach dotyczących wynagradzania z wyjaśnieniem istotności stałych i zmiennych składników wynagrodzenia,***
- ***informacje na temat kryteriów dotyczących osiąganych indywidualnych i zbiorowych wyników, stanowiących podstawę uprawnień do akcji, opcji na akcje lub zmiennych składników wynagrodzenia,***
- ***opis głównych cech charakterystycznych dodatkowych programów emerytalno-rentowych lub programów wcześniejszych emerytur dla członków organu zarządzającego, nadzorczego i innych osób nadzorujących kluczowe funkcje.***

Politykę wynagradzania w Towarzystwie określa:

- Regulamin wynagradzania pracowników Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „CUPRUM” w Lubinie,
- Polityka wynagradzania Członków Zarządu i Rady Nadzorczej oraz osób pełniących kluczowe funkcje w T UW-CUPRUM (załącznik do Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych).

Za zasady kształtowania polityki wynagradzania w T UW CUPRUM przyjmuje się:

- motywacyjność, przejawiającą się we wspieraniu realizacji strategii biznesowej Towarzystwa,
- adekwatność, rozumianą jako kształtowanie wynagrodzeń stosownie do zakresu zadań oraz poziomu odpowiedzialności pracowników,
- jawność, polegającą na powszechnym dostępie pracowników do reguł systemu wynagradzania,
- transparentność, sprowadzającą się do przejrzystości i czytelności obowiązujących przesłanek wynagradzania.

W strukturze wynagrodzeń pracowników Towarzystwa wyróżnia się:

- wynagrodzenie stałe, które stanowi na tyle dużą część wynagrodzenia całkowitego, że można prowadzić elastyczną politykę zmiennych składników wynagrodzeń, w tym zmniejszać lub nie przyznawać wynagrodzenia zmiennego.
- wynagrodzenie zmienne, obejmujące:
  - premię zadaniową w wysokości 10% kwartalnego wynagrodzenia zasadniczego,
  - premię motywacyjną w wysokości 10% dla pracowników szczególnie wyróżniających się w pracy,
  - premię specjalną za prace nieujęte w zakresie obowiązków wynikający z umowy o pracę,
  - nagrodę roczną, uzależnioną od sytuacji finansowej Towarzystwa.

Ponadto, od 2018 r. pracownicy Towarzystwa są objęci Pracowniczym Programem Emerytalnym (PPE).

Wynagrodzenie członków Zarządu składa się z części stałej i motywacyjnej. Motywacyjny składnik wynagrodzenia – premia roczna – przyznawany jest na podstawie oceny indywidualnych efektów pracy danej osoby oraz realizacji wyznaczonych kluczowych wskaźników efektywności (ang. *Key Performance Indicators*, KPI).

Wynagrodzenia członków RN ustala Walne Zgromadzenie Towarzystwa. Algorytm ustalania ich wysokości oparto na przeciętnym wynagrodzeniu brutto w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat z zysku za ostatni miesiąc minionego kwartału oraz przyjęty wskaźnik korygujący.

Wynagrodzenia osób nadzorujących funkcje kluczowe są ustalane indywidualnie (outsourcing, umowy cywilno-prawne).

W Towarzystwie nie ma innych, poza wymienionymi, form wynagradzania pracowników, ZD i RN, w tym również programów wcześniejszych emerytur.

Informacje dotyczące istotnych transakcji zawartych w okresie sprawozdawczym z udziałowcami, osobami wywierającymi znaczący wpływ na zakład oraz z członkami organu administrującego, zarządzającego lub nadzorczego

W okresie sprawozdawczym TUV-CUPRUM nie zawarło istotnych transakcji z udziałowcami, osobami wywierającymi znaczący wpływ na zakład, członkami Zarządu oraz członkami Rady Nadzorczej.

Ocena adekwatności systemu zarządzania pod kątem charakteru, skali i złożoności ryzyk charakterystycznych dla działalności Towarzystwa

W okresie sprawozdawczym nie zaszły w TUV-CUPRUM żadne istotne zmiany dotyczące charakteru, skali i złożoności ryzyk, na które Towarzystwo jest lub też może być narażone. Ponadto, nie zidentyfikowano istotnych słabości systemu zarządzania. W ocenie Towarzystwa istniejący system zarządzania – składający się z organów statutowych Towarzystwa, komitetów i kluczowych funkcji – jest adekwatny.

B.2. WYMOGI DOTYCZĄCE KOMPETENCJI I REPUTACJI

Informacje odnoszące się do stosowanych zasad dotyczących posiadania odpowiednich kompetencji i reputacji, w tym:

- *opis szczegółowych wymogów Towarzystwa dotyczących umiejętności, kwalifikacji i wiedzy fachowej wobec osób, które faktycznie zarządzają TUV-CUPRUM lub wykonują czynności w ramach innych kluczowych funkcji;*
- *opis procedury stosowanej przez Towarzystwo w celu oceny kompetencji i reputacji osób, które faktycznie nim zarządzają lub wykonują czynności w ramach innych kluczowych funkcji*

Wymogi dotyczące kompetencji i reputacji w odniesieniu do członków Zarządu określa *Procedura naboru do organów TUV-CUPRUM*, natomiast w przypadku funkcji kluczowych (zarządzania ryzykiem, audytu wewnętrznego, aktuarialnej, zgodności z przepisami) stosowane *Zasady outsourcingu w TUV-CUPRUM*.

Członkiem Zarządu TUV-CUPRUM może zostać osoba, która spełnia łącznie następujące warunki:

- posiada pełną zdolność do czynności prawnych,
- legitymuje się wyższym wykształceniem, uzyskanym w Polsce lub uzyskanym w innym państwie wykształceniem będącym wykształceniem wyższym w rozumieniu właściwych przepisów tego państwa,
- nie była skazana za umyślne przestępstwo stwierdzone prawomocnym wyrokiem sądu,
- daje rękojmię prowadzenia spraw TUV-CUPRUM w sposób należyty,
- ma co najmniej pięcioletnie doświadczenia w zarządzaniu w instytucjach finansowych,
- posiada znajomość zagadnień związanych z funkcjonowaniem towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych.

W procesie oceny kandydatów na członków Zarządu TUV-CUPRUM bierze się pod uwagę:

- znajomość języka polskiego,
- posiadanie odpowiednich kwalifikacji, doświadczenia i wiedzy w zakresie co najmniej:
  - rynków ubezpieczeń i rynków finansowych, w tym regulacji unijnych,
  - strategii i modelu biznesowego,
  - systemu zarządzania,
  - analizy finansowej i aktuarialnej,
  - ram i wymogów prawnych prowadzenia działalności ubezpieczeniowej,
- posiadaną wiedzę z racji zdobytego wykształcenia, odbytych szkoleń, uzyskanych tytułów zawodowych oraz wiedzę nabytą w inny sposób w toku kariery zawodowej,
- posiadane doświadczenie, które kandydat nabył w toku sprawowania określonych funkcji lub zajmowania określonych stanowisk,
- reputację kandydata.

W przypadku funkcji kluczowych, które podlegają outsourcingowi, przeprowadza się analizę:

- kompetencji (adekwatność kwalifikacji zawodowych, wiedza i doświadczenie w zakresie prawidłowego i ostrożnego zarządzania),
- reputacji (uczciwość, nieposzlakowana opinia),
- potencjalnego konfliktu interesów.

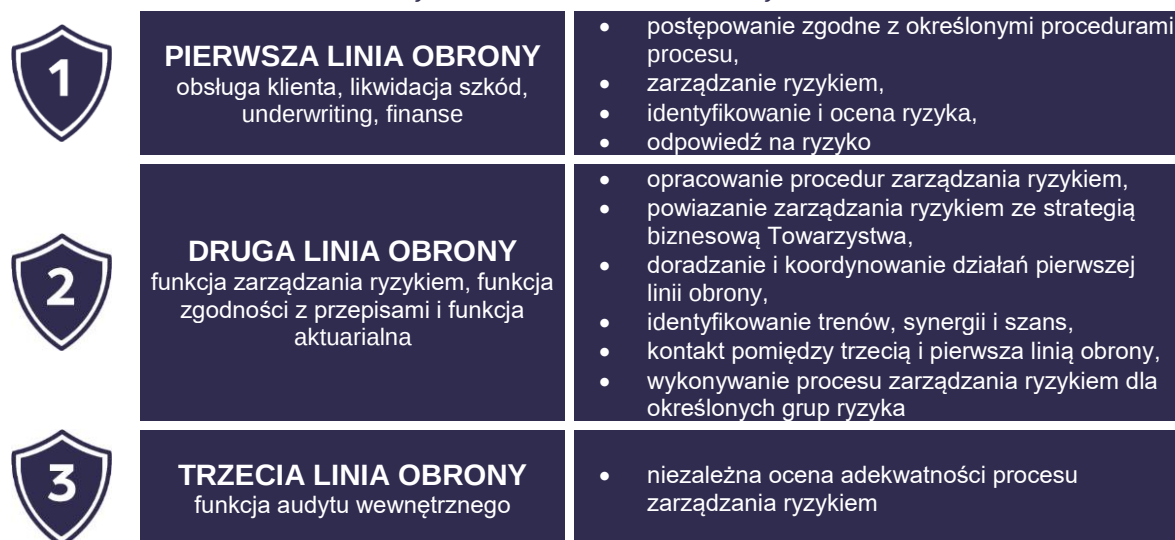
B.3. SYSTEM ZARZĄDZANIA RYZYKIEM, W TYM WŁASNA OCENA RYZYKA I WYPŁACALNOŚCI

Informacje dotyczące systemu zarządzania ryzykiem, w tym:

- *opis systemu zarządzania ryzykiem Towarzystwa obejmujący strategię, procesy i procedury sprawozdawcze oraz opis, w jaki sposób TOW-CUPRUM jest w stanie, w efektywny i ciągły sposób, określać, mierzyć i monitorować na poziomie indywidualnym oraz zagregowanym ryzyka, na które jest lub może być narażone, a także zarządzać nimi i prowadzić sprawozdawczość w ich zakresie,*
- *opis sposobu wdrożenia systemu zarządzania ryzykiem, w tym funkcji zarządzania ryzykiem oraz jego zintegrowania ze strukturą organizacyjną i procesami decyzyjnymi Towarzystwa*

Towarzystwo działa w modelu trzech linii obrony (rys. 2).

Rysunek 2 Model trzech linii obrony

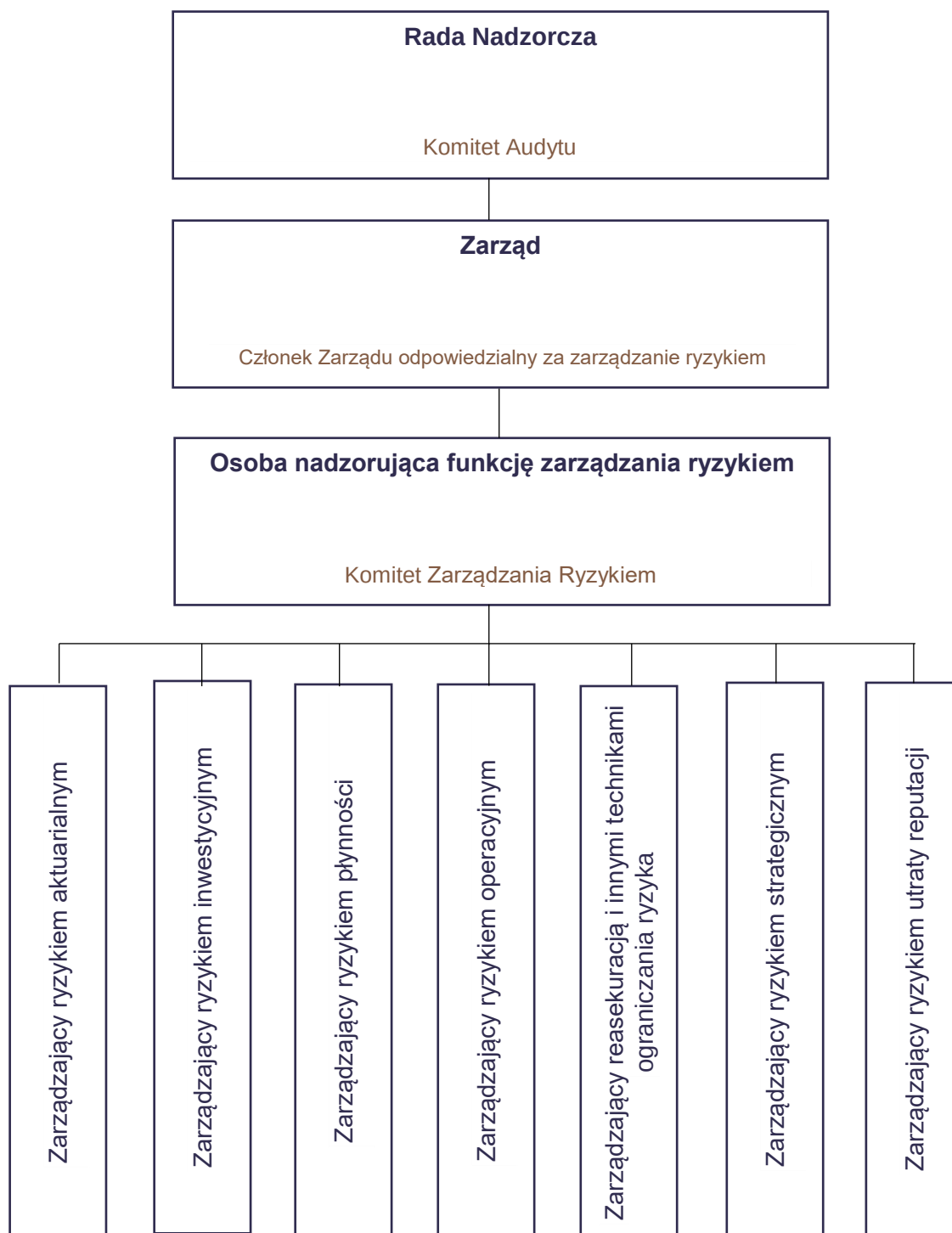
Wszyscy pracownicy Towarzystwa są świadomi głównych zasad, które zostały zawarte w „Strategii Zarządzania Ryzykiem” i znają ich wpływ na swoje indywidualne obszary odpowiedzialności. W strukturze zarządzania ryzykiem szczególną rolę odgrywają: Zarząd (w szczególności Członek Zarządu nadzorujący obszar zarządzania ryzykiem), Komitet Zarządzania Ryzykiem, osoba nadzorująca funkcję zarządzania ryzykiem oraz pierwsza linia obrony. Wymienione podmioty ponoszą odpowiedzialność za rozwój, rekomendowanie, zatwierdzanie, wdrażanie, stosowanie, monitorowanie oraz przegląd systemu zarządzania ryzykiem, a także raportowanie zgodne z dokumentacją opisującą ten system w Towarzystwie.

Strukturę zarządzania ryzykiem w TUV-CUPRUM przedstawia poniższy schemat (rys. 3). Struktura ta uwzględnia specyfikę organizacyjną Towarzystwa, które nie ma oddziałów i zatrudnia 26 pracowników (stan na 31 grudnia 2018 r.).

Zakresy odpowiedzialności poszczególnych podmiotów występujących w strukturze zarządzania ryzykiem określają:

- Strategia Zarządzania Ryzykiem (Zarząd, Komitet Zarządzania Ryzykiem, osoba nadzorująca funkcję zarządzania ryzykiem, osoby zarządzające poszczególnymi ryzykami),
- Regulamin Pracy Zarządu (Zarząd),
- Regulamin Komitetu Zarządzania Ryzykiem (Zarząd, Komitet Zarządzania Ryzykiem),
- Regulamin Funkcji Zarządzania Ryzykiem (Zarząd, osoba nadzorująca funkcję zarządzania ryzykiem),
- Zasady zarządzania poszczególnymi ryzykami (Zarząd, Komitet Zarządzania Ryzykiem, osoby zarządzające poszczególnymi ryzykami).

Rysunek 3 Struktura zarządzania ryzykiem w Towarzystwie

System zarządzania ryzykiem polega na systematycznym identyfikowaniu, kategoryzowaniu i optymalizowaniu wszystkich grup ryzyka, na które jest lub może być narażone Towarzystwo. Przy czym obligatoryjny zakres zarządzanych ryzyk obejmuje ryzyka:

- dotyczące zarządzania polityką akceptacyjną i taryfikacyjną,
- związane z tworzeniem rezerw techniczno-ubezpieczeniowych,
- dotyczące zarządzania aktywami i pasywami,

- związane z działalnością lokacyjną,
- dotyczące zarządzania płynnością i ryzykiem koncentracji,
- operacyjne,
- związane z reasekuracją i innymi technikami ograniczenia ryzyka,
- strategiczne,
- związane z utratą reputacji.

Osoby zarządzające poszczególnymi ryzykami oraz odpowiednimi obszarami Towarzystwa są odpowiedzialne za:

- bieżące zarządzanie określonym ryzykiem,
- postępowanie zgodne z określonymi procedurami procesu zarządzania ryzykiem,
- identyfikację i pomiar ryzyka,
- reagowanie na zmiany w poziomie ryzyka,
- kontrolę i monitorowanie ryzyka,
- raportowanie.

Towarzystwo od początku 2016 roku ma wdrożoną funkcję zarządzania ryzykiem. W zatwierdzonym przez Zarząd Towarzystwa Regulaminie Funkcji Zarządzania Ryzykiem, zaktualizowanym w dniu 19 grudnia 2018 r., określono zadania, kompetencje i obowiązki sprawozdawcze dla Funkcji Zarządzania Ryzykiem w TUW-CUPRUM w celu zapewnienia realizacji wymogów nałożonych na tą funkcję w ramach systemu Wyłączalność II, zgodnie z wymogami art. 44 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dyrektywa Wyłączalność II) oraz art. 60 Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.

Do kluczowych zadań Funkcji Zarządzania Ryzykiem w TUW-CUPRUM należy:

- regularne monitorowanie i ocenianie systemu zarządzania ryzykiem w celu identyfikacji istotnych słabości tego systemu, które obniżają jego skuteczność,
- przedstawianie Komitetowi Zarządzania Ryzykiem i/lub Zarządowi tej oceny wraz ze wskazaniem wszelkich niedoskonałości systemu i przedstawieniem zaleceń dotyczących sposobu ich wyeliminowania,
- monitorowanie profilu ryzyka Towarzystwa,
- identyfikowanie i szacowanie pojawiających się nowych ryzyk (emerging risks) oraz proponowanie metod zarządzania tymi ryzykami,
- raportowanie ryzyk na jakie narażone jest Towarzystwo (profilu ryzyka) oraz zmian w tym zakresie,
- koordynowanie procesu zarządzania ryzykiem w Towarzystwie,
- zapewnienie właściwego wdrażania zasad zarządzania ryzykiem oraz wdrażania zmian i rekomendacji dotyczących systemu zarządzania ryzykiem,
- kierowanie Komitetem Zarządzania Ryzykiem oraz koordynowanie prac związanych z przygotowaniem materiałów na KZR,
- koordynowanie prac związanych z przeprowadzaniem własnej oceny ryzyka i wyłączalności (ORSA) zgodnie z zakresem wymaganym przez KNF.

Istotne decyzje podejmowane w Towarzystwie, w szczególności dotyczące:

- utworzenia nowego Związku Wzajemności Członkowskiej,
- zmiany strategii reasekuracyjnej,
- zmiany polityki inwestycyjnej,
- wprowadzania nowych produktów,
- zarządzania kapitałem,
- przyjmowania dużych ryzyk do ubezpieczenia,
- planu finansowego,

poprzedzane są analizą ryzyka, a przede wszystkim analizą wpływu tych decyzji na kapitałowy wymóg wypłacalności, środki własne oraz gdy jest to potrzebne na ryzyka operacyjne, reputacji i strategiczne.

Informacje dotyczące obowiązującego procesu w Towarzystwie w celu wywiązywania się z zobowiązań do przeprowadzania własnej oceny ryzyka i wypłacalności, w tym:

- **opis procesu wdrożonego przez Towarzystwo w celu wywiązania się ze swojego zobowiązania do przeprowadzania własnej oceny ryzyka i wypłacalności w ramach przyjętego systemu zarządzania ryzykiem wraz z opisem sposobu zintegrowania własnej oceny ryzyka i wypłacalności ze strukturą organizacyjną i procesami decyzyjnymi Towarzystwa,**
- **oświadczenie określające, jak często własna ocena ryzyka i wypłacalności jest poddawana przeglądowi i zatwierdzana przez organ zarządzający lub nadzorczy,**
- **oświadczenie wyjaśniające, w jaki sposób Towarzystwo ustaliło swoje własne potrzeby w zakresie wypłacalności, biorąc pod uwagę swój profil ryzyka oraz w jaki sposób jego działania w zakresie zarządzania kapitałem i system zarządzania ryzykiem oddziałują na siebie**

Towarzystwo wdrożyło proces własnej oceny ryzyka i wypłacalności (ORSA) w ramach systemu zarządzania ryzykiem. Za proces ten, a w szczególności za jego ustanowienie, nadzór oraz za interpretację jego wyników odpowiada Zarząd Towarzystwa. Funkcja zarządzania ryzykiem wspiera Zarząd w realizacji zadań związanych z procesem własnej oceny ryzyka i wypłacalności oraz odpowiada za koordynację tego procesu.

Kluczowe elementy procesu ORSA obejmują:

- identyfikację i kwantyfikację ryzyk, na które Towarzystwo jest lub może być narażone w całym okresie planowania działalności, w tym ocenę ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności z uwzględnieniem ryzyk niekwantyfikowanych w ramach formuły standardowej,
- ocenę ciągłej zgodności z kapitałowym wymogiem wypłacalności i minimalnym wymogiem kapitałowym, która odbywa się poprzez:
  - bieżący monitoring profilu ryzyka oraz kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego,

- prognozę kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego na etapie sporządzania planu finansowego,
- prognozę wpływu istotnych decyzji Towarzystwa na kapitałowy wymóg wypłacalności i minimalny wymóg kapitałowy, w szczególności związanych z:
  - utworzeniem nowego Związku Wzajemności Członkowskiej,
  - przyjmowaniem dużych ryzyk do ubezpieczenia,
  - zmianą programu reasekuracyjnego,
  - zmianą w zakresie polityki lokacyjnej,
  - wprowadzaniem nowych produktów,
- ocenę wymogów odnoszących się do rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności, w szczególności wymogów dotyczących jakości danych,
- ocenę stopnia odchylenia profilu ryzyka Towarzystwa od założeń stanowiących podstawę kapitałowego wymogu wypłacalności obliczonego według formuły standardowej,
- przeprowadzanie testów warunków skrajnych,
- weryfikację i w razie potrzeby aktualizację dokumentacji dotyczącej systemu zarządzania, w szczególności systemu zarządzania ryzykiem.

Zasady własnej oceny ryzyka i wypłacalności są poddawane regularnemu przeglądowi i raz do roku zatwierdzane przez Zarząd po zakończonym audycie sprawozdania finansowego za rok poprzedni albo w okresie sporządzania planu finansowego na kolejne lata. W przypadku pojawienia się czynników wpływających na istotną zmianę w profilu ryzyka i/lub zmianę pozycji kapitałowej Towarzystwa przeprowadzana jest dodatkowa własna ocena ryzyka i wypłacalności. W 2018 r. nie pojawiły się takie czynniki.

Określając własne potrzeby w zakresie wypłacalności Towarzystwo identyfikuje istotne ryzyka na jakie jest i na jakie może być narażone. Ryzyka te wskazano w dalszej części niniejszego sprawozdania. Dla ryzyk ujętych w formule standardowej Towarzystwo określa własne potrzeby w zakresie wypłacalności (na podstawie formuły standardowej), a dla ryzyk nie ujętych w formule standardowej korzysta z punktu 29 preambuły do Dyrektywy Wypłacalność II (*„Niektóre ryzyka mogą być właściwie uwzględnione jedynie poprzez wymogi dotyczące zarządzania, a nie poprzez wymogi ilościowe wyrażone w postaci kapitałowego wymogu wypłacalności. Skuteczny system zarządzania ma więc zasadnicze znaczenie dla odpowiedniego zarządzania zakładami ubezpieczeń oraz dla skuteczności systemu regulacji.”*). Zgodnie z jego treścią dla ryzyk nieuwzględnianych w formule standardowej Towarzystwo stosuje taki system zarządzania nimi, aby nie było konieczności obliczania dla nich wymogu ilościowego wyrażonego w postaci kapitałowego wymogu wypłacalności (tj. w postaci zwiększania ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności).

Określone przez Towarzystwo ogólne potrzeby w zakresie wypłacalności nie przewyższają kapitałowego wymogu wypłacalności.

Własna ocena ryzyka i wypłacalności Towarzystwa oraz wyznaczone w jej ramach ogólne potrzeby w zakresie wypłacalności są podstawą do sporządzania średnioterminowego planu zarządzania kapitałem, a także analizy przyszłych potrzeb kapitałowych i zmian w kapitale.

B.4. SYSTEM KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

Informacje dotyczące systemu kontroli wewnętrznej Towarzystwa, w tym:

- *opis systemu kontroli wewnętrznej,*
- *opis sposobu wdrożenia funkcji zgodności z przepisami*

Towarzystwo opracowało i wdrożyło Zasady oraz Regulamin Kontroli Wewnętrznej, które podlegają corocznej weryfikacji. Aktualnie obowiązujące regulacje w tym zakresie zostały zatwierdzone Uchwałą Zarządu Towarzystwa Nr 181/2018 z dnia 11 września 2018 roku.

Przyjęty i stosowany system kontroli wewnętrznej uwzględnia specyfikę TUV-CUPRUM, a w szczególności:

- *jednooddziałową strukturę organizacyjną,*
- *bezpośrednią akwizycję ubezpieczeń bez pośrednictwa agentów i brokerów ubezpieczeniowych,*
- *likwidację szkód w ramach wewnętrznej działalności,*
- *ograniczony podmiotowo i przedmiotowo zakres ubezpieczeń,*
- *marginalizację występowania przestępstw ubezpieczeniowych (zasada wzajemności),*
- *liczbę zatrudnionych pracowników (26 osób).*

B.4.1. ORGANIZACJA SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

System kontroli wewnętrznej w Towarzystwie obejmuje:

- *samokontrolę prawidłowości wykonywania własnej pracy przez wszystkich pracowników,*
- *pionową kontrolę funkcjonalną sprawowaną w ramach nadzoru przez kierowników komórek organizacyjnych,*
- *poziomą kontrolę funkcjonalną sprawowaną w ramach wykonywanych czynności przez osoby pełniące funkcje kluczowe w systemie zarządzania,*
- *kontrolę instytucjonalną wykonywaną przez pracownika, który piastuje funkcje kontroli wewnętrznej.*

Transparentny i efektywny system kontroli wewnętrznej zapewnia:

- jednoznaczne ustalenie obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności w zakresach czynności pracowników zatrudnionych na wszystkich stanowiskach pracy z uwzględnieniem zakresu i rodzaju decyzji, do których są oni upoważnieni, a także kontroli spraw i operacji gospodarczych oraz odpowiadających im dokumentów,
- określenie kompetencji kierownikom komórek organizacyjnych w zakresie przestrzegania zasad przyjętego systemu dokumentacji oraz poprawności ewidencji obiegu i kontroli dokumentów odzwierciedlających operacje gospodarcze,
- prowadzenie przez osoby pełniące funkcje kluczowe przeglądu i weryfikacji informacji, danych i założeń, które są wykorzystywane do oceny potencjalnych ryzyk, na które jest lub może być narażone Towarzystwo,
- szczególna rola Głównego Księgowego w zakresie kontroli wewnętrznej dotyczącej prawidłowego prowadzenia księgowości i sprawozdawczości finansowej oraz przestrzegania przyjętych zasad rozliczeń pieniężnych,
- wewnętrzna kontrola instytucjonalna w zakresie wytypowanych tematów kontrolnych dotyczących prawidłowości wykonywania poszczególnych czynności ubezpieczeniowych i finansowych oraz procesów ewidencyjno-sprawozdawczych.

Działalność w ramach kontroli wewnętrznej prowadzi się przez porównywanie stanów faktycznych z postulowanymi lub pożądanymi, to jest wyznaczonymi przez obowiązujące normy (prawne, organizacyjne, ekonomiczne i finansowe) oraz decyzje zarządcze lub wywodzące się z ogólnych zasad wiedzy, w tym zasad racjonalnego i efektywnego działania, a w szczególności z dobrych praktyk ubezpieczeniowych.

System kontroli wewnętrznej ma na celu ocenę działalności Towarzystwa w zakresie: sprawności organizacyjnej, celowości, gospodarności, rzetelności i legalności. W procesie tym uwzględnia się w szczególności:

- środowisko kontroli, które powinno zagwarantować, że wszyscy pracownicy są świadomi wagi kontroli oraz jej roli w wewnętrznym systemie kontroli,
- czynności kontrolne, które powinny być zgodne z ryzykami kontrolowanych działań i procesów,
- komunikację, która powinna zapewnić sprawne funkcjonowanie systemu raportów kontroli wewnętrznej,
- monitoring, dostarczający organowi zarządzającemu informacje do podejmowania decyzji, tak aby każda niedoskonałość systemu mogła zostać zidentyfikowana oraz poprawiona we właściwym czasie.

B.4.2. PROCEDURY KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

Za zorganizowanie i prawidłowe działanie kontroli wewnętrznej w TUV-CUPRUM, a także za należyte wykorzystanie wyników kontroli odpowiada Zarząd Towarzystwa, który:

- uchwała „Regulamin Kontroli Wewnętrznej” oraz jego zmiany,
- zatwierdza plany kontroli instytucjonalnej na dany rok,
- zleca przeprowadzenie kontroli doraźnych,
- ocenia wyniki kontroli stanu zaleceń pokontrolnych,
- stosuje sankcje za zaniedbania stwierdzone w ramach kontroli wewnętrznej.

Prowadzone w Towarzystwie czynności kontroli wewnętrznej obejmują:

- kontrolę wstępną, która ma na celu zapobieganie nieprawidłowościom działań przez sprawdzanie, czy zamierzone czynności są zgodne z wcześniej zdefiniowanymi kryteriami; kontrolę tą wykonuje się w ramach samokontroli i kontroli funkcjonalnej w toku bieżącego działania poszczególnych pracowników,
- kontrolę bieżącą, która polega na badaniu i ocenie czynności oraz wszelkiego rodzaju operacji podczas ich wykonywania w celu stwierdzenia czy proces ten przebiega prawidłowo i zgodnie z ustalonymi zasadami racjonalnego i efektywnego gospodarowania; kontrolę tą przeprowadzają w ramach samokontroli wszyscy pracownicy zobowiązani do pełnienia określonych czynności kontrolnych,
- kontrolę następczą, która polega na badaniu przedsięwzięć i operacji już zrealizowanych oraz odzwierciedlających je dokumentów; kontrolę tą przeprowadza się w ramach kontroli instytucjonalnej oraz kontroli funkcjonalnej należytego wykonania zadań z tytułu pełnienia funkcji kierowniczej lub zarządczej.

Kluczowe procedury, funkcjonujące w ramach systemu kontroli wewnętrznej obejmują:

- badanie zgodności kontrolowanego postępowania pracowników z obowiązującymi przepisami,
- badanie realizacji zleconych i przypisanych zadań oraz efektywności działania,
- badanie i ocenę przebiegu realizacji oraz efektów operacji i procesów gospodarczych, wykrywanie odchyleń i nieprawidłowości w prowadzonej działalności ubezpieczeniowej i finansowej,
- ustalanie przyczyn i skutków negatywnych odchyleń oraz wskazywanie odpowiedzialnych za ten stan,
- definiowanie sposobów i środków umożliwiających eliminację stwierdzonych nieprawidłowości.

Realizacja kluczowych procedur systemu kontroli wewnętrznej jest sformalizowana. W TUV-CUPRUM obowiązuje Karta Obiegu i Kontroli Dokumentów dla wszystkich rodzajów operacji ubezpieczeniowych i finansowych, regulująca zasady weryfikacji, akceptacji i zatwierdzania poszczególnych dokumentów potwierdzających te operacje.

Procedurę kontroli wewnętrznej zamyka system monitoringu i raportowania stwierdzonych nieprawidłowości oraz stanu realizacji zaleceń pokontrolnych, który obejmuje:

- *bieżące prowadzenie monitoringu identyfikowanych nieprawidłowości w ramach kontroli funkcjonalnej (pionowej i poziomej), w formie rejestrów, zestawiających stwierdzone pomyłki, błędy i nieprawidłowości, a także podjęte działania naprawcze i ich stan realizacji,*
- *kwartalne przekazywanie ww. rejestrów – prowadzonych przez kierowników komórek organizacyjnych oraz osoby pełniące funkcje kluczowe w systemie zarządzania – do komórki kontroli wewnętrznej,*
- *kwartalne przekazywanie Zarządowi – przez pracownika odpowiadającego za kontrolę wewnętrzną – zbiorczych raportów o stwierdzonych nieprawidłowościach i błędach w ramach kontroli funkcjonalnej i instytucjonalnej, podjętych zaleceniach pokontrolnych oraz stanie realizacji tych zaleceń,*
- *analizę na poziomie Zarządu raportów o stwierdzonych nieprawidłowościach oraz podejmowanie decyzji mających na celu wyeliminowanie lub istotne zredukowanie prawdopodobieństwa wystąpienia tych nieprawidłowości w przyszłości.*

B.4.3. WDROŻENIE FUNKCJI ZGODNOŚCI Z PRZEPISAMI

Funkcja zgodności z przepisami jest wykonywana przez podmiot zewnętrzny (outsourcing), który realizuje ją w aspekcie retrospektywnym (analiza aktualnego stanu prawnego, orzecznictwa, rozstrzygnięć i stanowisk nadzoru /soft law/, doktryny prawa) i prospektywnym (analiza planowanych zmian, projektów aktów prawnych), w tym również w odniesieniu do wewnętrznych regulacji Towarzystwa (np. analiza statutu, regulaminów, ogólnych warunków ubezpieczeń itp. obowiązujących regulacji i projektowanych w nich zmian). Realizacja tej funkcji sprowadza się także do:

- *doradzania Zarządowi i Radzie Nadzorczej w sprawach zgodności wykonywania działalności ubezpieczeniowej z przepisami prawa,*
- *oceniania możliwego wpływu wszelkich zmian otoczenia prawnego na operacje T UW-CUPRUM,*
- *określania i oceniania ryzyka związanego z nieprzestrzeganiem przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Towarzystwo standardów postępowania, przy uwzględnieniu warunków, w których T UW-CUPRUM wykonuje działalność,*
- *wczesnego ostrzegania (sygnalizacji), tj. zgłaszania uwag poszczególnym komórkom organizacyjnym oraz Zarządowi.*

Dodatkowo osoba nadzorująca i wykonująca funkcję zgodności z przepisami przygotowuje roczne plany działalności Compliance oraz przeprowadza szkolenia dla pracowników Towarzystwa.

Umiejscowienie osoby pełniącej funkcję zgodności z przepisami w pionie Prezesa Zarządu włącza ją w przepływ istotnych informacji o Towarzystwie, a także daje możliwość pozyskiwania dodatkowych, niezbędnych informacji od wszystkich komórek organizacyjnych. Zasady wykonywania tej funkcji oraz odnoszące się do niej wymogi w zakresie kompetencji i reputacji określono w regulaminie funkcji zgodności z przepisami. Pozycja zajmowana przez Compliance officer w strukturze organizacyjnej T UW-CUPRUM gwarantuje osobie pełniącej tą

funkcję swobodny dostęp do wszystkich obszarów działalności Towarzystwa a jednocześnie zapewnia jej istotny wpływ na podejmowane decyzje. Osoba pełniąca funkcję zgodności z prawem podlega bezpośrednio pod Zarząd i do niego raportuje. Do jej odwołania konieczna jest zgoda Rady Nadzorczej. Ponadto, *Compliance officer* jest członkiem Komitetu Zarządzania Ryzykiem i może przeprowadzać kontrolę we wszystkich komórkach organizacyjnych T UW-CUPRUM pod kątem zgodności z przepisami.

B.5. FUNKCJA AUDYTU WEWNĘTRZNEGO

Informacje dotyczące funkcji audytu wewnętrznego, w tym:

- *opis sposobu wdrożenia funkcji audytu wewnętrznego w Towarzystwie;*
- *opis, w jaki sposób funkcja audytu wewnętrznego Towarzystwa zachowuje niezależność i obiektywność w stosunku do działań będących przedmiotem przeglądu*

Cel, zakres, uprawnienia i odpowiedzialność funkcji audytu wewnętrznego w Towarzystwie określa Karta Audytu Wewnętrznego (zwana dalej Kartą) zatwierdzona uchwałą Rady Nadzorczej T UW-CUPRUM z dnia 16 grudnia 2016 roku (ostatnia aktualizacja 29 grudnia 2017 roku). Karta ta wraz z Międzynarodowymi Standardami Profesjonalnej Praktyki Audytu Wewnętrznego – opracowanymi przez Instytut Auditorów Wewnętrznych – stanowi podstawę działania funkcji audytu wewnętrznego.

Funkcja audytu wewnętrznego jest realizowana w formie outsourcingu.

Zgodnie z Kartą Audytu w strukturze organizacyjnej T UW-CUPRUM Auditor Wewnętrzny (AW) podlega Prezesowi Zarządu. Auditor Wewnętrzny zachowuje swoją niezależność dzięki funkcjonalnemu podporządkowaniu Komitetowi Audytu. Komitet Audytu realizuje podległość funkcjonalną Radzie Nadzorczej T UW CUPRUM poprzez:

- zatwierdzanie Karty Audytu,
- zatwierdzanie planu audytu wewnętrznego na dany rok kalendarzowy oraz jego zmiany,
- zatwierdzanie decyzji w sprawie powołania i odwołania osoby wykonującej funkcję audytu wewnętrznego,
- zatwierdzanie budżetu audytu wewnętrznego w ramach całego budżetu Towarzystwa, w tym wynagrodzenia audytora,
- otrzymywanie informacji na temat działań audytu wewnętrznego w odniesieniu do planu i innych spraw.

Ponadto, Karta upoważnia audytora m.in. do:

- przeprowadzania audytu wewnętrznego we wszystkich obszarach działania Towarzystwa,
- żądania wszelkich dokumentów, materiałów oraz innych źródeł informacji potrzebnych do przeprowadzenia audytu wewnętrznego z zachowaniem przepisów o ochronie danych osobowych i informacji niejawnych oraz innych tajemnic chronionych ustawowo.

Auditor Wewnętrzny – co najmniej raz na kwartał – spotyka się z Komitetem Audytu bez obecności Zarządu.

Zadania funkcji audytu wewnętrznego są realizowane na podstawie rocznego planu audytu wewnętrznego. Plan ten jest zatwierdzany przez Zarząd Towarzystwa oraz Komitet Audytu najpóźniej do 31 stycznia danego roku, którego dotyczy. Jego ramy określa przyjęta przez Radę Nadzorczą TUV-CUPRUM 3-letnia strategia w zakresie audytu wewnętrznego (aktualnie na lata 2018-2020), która zawiera m.in. identyfikację głównych obszarów i ryzyk w działalności Towarzystwa oraz obliguje do przeprowadzenia audytu przynajmniej raz na 3 lata w każdym z zidentyfikowanych obszarów.

Roczny Plan Audytu zawiera opis planowanych zadań audytowych ze wskazaniem i zdefiniowaniem: obszarów/procesów objętych audytem, zakresu zadań audytowych, komórek organizacyjnych objętych planowanym audytem, przyjętego na potrzeby planowania poziomu ryzyka (wagi ryzyka) oraz przewidywanego terminu realizacji audytu. Za priorytetowe działania audytu wewnętrznego przyjmuje się obszary o najwyższych wskaźnikach ryzyka dla zidentyfikowanych obiektów audytu.

Funkcje audytu wewnętrznego określa zatwierdzony przez Radę Nadzorczą Regulamin audytu wewnętrznego TUV-CUPRUM (ostatnia aktualizacja - 28 grudnia 2016 r.). Regulamin ten definiuje zadania i zasady jego funkcjonowania. Te ostatnie obejmują planowanie, realizację zadań audytowych, ich dokumentowanie i monitorowanie realizacji zaleceń po dokonanym audycie.

Prowadzony jest rejestr zrealizowanych audytów oraz wydanych rekomendacji wraz z informacjami o stanie ich realizacji.

Audytór wewnętrzny informuje Zarząd – co najmniej raz na kwartał – o wynikach przeprowadzonych audytów wewnętrznych oraz stanie realizacji rekomendacji po przeprowadzonych audytach.

Audytór Wewnętrzny przedstawia Prezesowi Zarządu i Komitetowi Audytu sprawozdanie z wykonania rocznego planu audytu wewnętrznego.

B.6. FUNKCJA AKTUARIALNA

Sposób wdrożenia funkcji aktuarialnej w Towarzystwie

Zadania i odpowiedzialność funkcji aktuarialnej określa Regulamin funkcji aktuarialnej zatwierdzony uchwałą Zarządu Towarzystwa nr 165/2016 z dnia 22.05.2014 r. (29.05.2016 - aktualizacja). W strukturze organizacyjnej TUV-CUPRUM funkcja ta jest podporządkowana członkowi Zarządu ds. zarządzania ryzykiem i pełni ją – powołana przez Zarząd – jedna osoba na zasadzie outsourcingu, co wynika ze skali, charakteru i złożoności prowadzonej działalności ubezpieczeniowej.

Zadania funkcji aktuarialnej obejmują:

- koordynowanie ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych,
- zapewnianie adekwatności metodologii i stosowanych modeli, jak również założeń przyjętych do ustalania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, zgodnie z wymogami Dyrektywy Wypłacalność II, w tym także zapewnianie stabilności modeli wyceny w kontekście niewielkich zmian wprowadzonych w parametrach tych modeli wyceny,
- ocenianie danych wykorzystywanych do obliczania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych pod względem kompletności i jakości,
- porównywanie najlepszych oszacowań z danymi wynikającymi ze zgromadzonych doświadczeń,

- informowanie Zarządu i Rady Nadzorczej o wiarygodności i adekwatności ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych,
- nadzorowanie obliczeń rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w przypadkach, gdy Towarzystwo nie posiada wystarczających danych o odpowiedniej jakości, by zastosować wiarygodną metodę aktuarialną dla zbioru lub podzbioru zobowiązań ubezpieczeniowych lub kwot, które mogą być odzyskane na podstawie umów reasekuracji,
- wyrażanie opinii na temat ogólnej polityki przyjmowania ryzyka do ubezpieczenia (underwritingu) z uwzględnieniem powiązań tych ryzyk z poziomem rezerw techniczno-ubezpieczeniowych,
- wyrażanie opinii na temat adekwatności rozwiązań w zakresie reasekuracji z uwzględnieniem powiązań tych umów z poziomem rezerw techniczno-ubezpieczeniowych,
- wnoszenie wkładu w efektywne wdrażanie systemu zarządzania ryzykiem, w szczególności w odniesieniu do modelowania ryzyka leżącego u podstaw obliczeń wymagań kapitałowych (kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego; z zastrzeżeniem, że Towarzystwo korzysta z modelu standardowego) oraz w odniesieniu do własnej oceny ryzyka i wypłacalności,
- wyliczanie kapitałowego wymogu wypłacalności oraz minimalnego wymogu kapitałowego.

Osoba pełniąca Funkcję Aktuarialną ma pełną niezależność decyzyjną, w tym także w stosunku do osób pełniących funkcje kluczowe jak i zarządcze. Ponadto, przysługuje jej prawo do stałego kontaktu z każdym pracownikiem oraz z osobami pełniącymi funkcje zarządcze i kluczowe. Osoba ta ma nieograniczony dostęp do dowolnych dokumentów bądź planów Towarzystwa, niezbędnych do prawidłowego wykonywania powierzonych jej obowiązków.

Osoba pełniąca Funkcję Aktuarialną współpracuje na bieżąco z wyznaczonymi pracownikami Biura Ubezpieczeń, Biura Likwidacji Szkód, Biura Reasekuracji i Analiz oraz Biura Finansowo-Księgowego, a także uczestniczy w regularnych spotkaniach Komitetu Zarządzania Ryzykiem, co zapewnia jej pełną wiedzę na temat bieżącego funkcjonowania Towarzystwa.

B.7. OUTSOURCING

Opis stosowanych zasad outsourcingu oraz informacje nt. outsourcingu wszelkich podstawowych, ważnych funkcji lub czynności operacyjnych wraz z określeniem jurysdykcji, w której są zlokalizowani usługodawcy

Stosowane w T UW-CUPRUM zasady outsourcingu określają:

- funkcje należące do systemu zarządzania oraz czynności ubezpieczeniowe, które Towarzystwo zamierza powierzać w drodze outsourcingu ze wskazaniem sposobu ich klasyfikowania (ważne, podstawowe),
- sposób wyboru dostawcy usług o odpowiedniej jakości,
- elementy umowy o świadczenie usług,
- sposób realizacji outsourcingu czynności ubezpieczeniowych oraz funkcji należących do systemu zarządzania,

- sposób zarządzania ryzykiem związanym z powierzaniem wykonywania czynności oraz funkcji należących do systemu zarządzania na zasadach outsourcingu,
- zakres i sposób kontroli usługodawców,
- plany awaryjne, w tym strategię wyjścia związane z ewentualną rotacją osób lub podmiotów świadczących usługi zewnętrzne, w tym zwłaszcza w zakresie podstawowych i ważnych funkcji lub czynności.

Towarzystwo korzysta z usług zewnętrznych (outsourcing) w przypadku funkcji kluczowych (zarządzania ryzykiem, aktuarialnej, zgodności z przepisami, audytu wewnętrznego), co wynika ze skali, charakteru i złożoności prowadzonej działalności. Wszystkie podmioty zewnętrzne świadczące usługi na rzecz TUV-CUPRUM mają siedzibę w Polsce i podlegają rodzimemu prawodawstwu.

Z uwagi na ograniczoną skalę prowadzonej działalności, ograniczenie kosztów oraz zasadę proporcjonalności TUV-CUPRUM podjął decyzję o outsourcingu funkcji kluczowych (zgodności z przepisami, audytu wewnętrznego, zarządzania ryzykiem, aktuarialnej).

B.8. WSZELKIE INNE INFORMACJE

Inne istotne informacje dotyczące systemu zarządzania

Towarzystwo ujawniło wszystkie istotne informacje dotyczące systemu zarządzania w punktach B.1-B.7.

C. PROFIL RYZYKA

Ramy apetytu na ryzyko określają poziom ryzyka, jaki Towarzystwo (Zarząd) akceptuje w zakresie realizowanej strategii biznesowej przy zadanym (planowanym) poziomie kapitału na dany rok.

Ramy apetytu na ryzyko obejmują:

- jakościowe określenie wielkości i rodzaju ryzyka, jakie Towarzystwo akceptuje,
- poziom tolerancji, wyrażony ilościowym określeniem wielkości i rodzaju ryzyka, jakie TOW-CUPRUM może zaakceptować,
- limity, definiujące ograniczenia ilościowe w zakresie wielkości i rodzaju ryzyk, których przekroczenie inicjuje działania mitygujące.

Towarzystwo wyznacza apetyt na ryzyko zarówno dla ryzyk ujętych, jak i nieujętych w formule standardowej.

Dla ryzyk ujętych w formule standardowej, tzn. dla ryzyk:

- rynkowego,
- niewykonania zobowiązania przez kontrahenta,
- aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie,
- aktuarialnego w ubezpieczeniach zdrowotnych,
- aktuarialnego w ubezpieczeniach innych niż na życie,
- operacyjnego,
- wartości niematerialnych i prawnych,

apetyt na ryzyko jest wyrażany ilościowo określając wpływ danego ryzyka na kapitałowy wymóg wypłacalności. Przy czym Towarzystwo nie posiada ekspozycji na ryzyko aktuarialne w ubezpieczeniach na życie oraz na ryzyko wartości niematerialnych i prawnych.

Apetyt na ryzyko dla ryzyk ujętych w formule standardowej wynika z:

- projekcji wymogów kapitałowych na okres zgodny ze sporządzanym planem finansowym,
- projekcji środków własnych na okres zgodny ze sporządzanym planem finansowym,
- docelowego, oczekiwanego poziomu środków własnych w relacji do kapitałowego wymogu wypłacalności.

Apetyt na poszczególne ryzyka wyznaczono na poziomie, który zapewnia w kolejnych latach utrzymanie współczynnika wypłacalności w wysokości co najmniej 150%. Odniesienie konkretnych wartości apetytu dla poszczególnych ryzyk polega na przypisaniu nadwyżki dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności ponad 150% do określonych kategorii ryzyk. Decyzja Zarządu o przypisaniu tej nadwyżki do poszczególnych ryzyk wskazuje, w których kategoriach ryzyka Towarzystwo planuje zwiększyć swoją ekspozycję. W przypadku TOW-CUPRUM jest to przede wszystkim ryzyko

aktuarialne, przy czym konsekwencją zwiększenia ekspozycji na ryzyko ubezpieczeniowe będzie również wzrost ekspozycji na ryzyka: rynkowe, niewykonania zobowiązania przez kontrahenta i operacyjne.

Dla ryzyk nieuwjętych w formule standardowej, tzn. dla ryzyka:

- płynności,
- utraty reputacji,
- strategicznego,

apetyt na ryzyko jest wyrażany jakościowo.

Apetyt na ryzyko dla ryzyk nieuwjętych w formule standardowej wynika z:

- ostrożnego podejścia do prowadzenia działalności ubezpieczeniowej,
- ograniczania wpływu ryzyk nieuwjętych w formule standardowej na ryzyka ujęte w formule standardowej,
- regulacji wewnętrznych Towarzystwa oraz przepisów prawa.

Najistotniejszym ryzykiem Towarzystwa jest ryzyko aktuarialne w ubezpieczeniach innych niż ubezpieczenia na życie, stanowiące 75,9% całkowitego kapitałowego wymogu wypłacalności. W ramach tego ryzyka wyróżnia się:

- ryzyko składki i rezerw stanowiące 50,3% wartości wymogu kapitałowego dla ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach innych niż ubezpieczenia na życie,
- ryzyko rezygnacji z umów stanowiące 0,9% wartości wymogu kapitałowego dla ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach innych niż ubezpieczenia na życie,
- ryzyko katastroficzne stanowiące 74,8% wartości wymogu kapitałowego dla ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach innych niż ubezpieczenia na życie,

oraz efekt dywersyfikacji, który stanowi 26,0% wartości wymogu kapitałowego dla ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach innych niż ubezpieczenia na życie.

Drugim, pod względem wielkości, jest ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta, stanowiące 22,7% całkowitego kapitałowego wymogu wypłacalności.

Na trzeciej pozycji plasuje się ryzyko rynkowe, stanowiące 14,6% całkowitego kapitałowego wymogu wypłacalności. Do największych ryzyk wchodzących w jego skład należą:

- ryzyko koncentracji aktywów stanowiące 74,6% wymogu kapitałowego dla ryzyka rynkowego,
  - ryzyko stóp procentowych stanowiące 58,6% wymogu kapitałowego dla ryzyka rynkowego,
  - ryzyko spreadu kredytowego stanowiące 25,0% wymogu kapitałowego dla ryzyka rynkowego,
  - ryzyko cen nieruchomości stanowiące 10,7% wymogu kapitałowego dla ryzyka rynkowego,
- oraz efekt dywersyfikacji, który stanowi 68,9% wymogu kapitałowego dla ryzyka rynkowego.

Pozostałe ryzyka:

- aktuarialne w ubezpieczeniach zdrowotnych stanowiące 1,1% całkowitego kapitałowego wymogu wypłacalności,
- operacyjne stanowiące 5,4% całkowitego kapitałowego wymogu wypłacalności,
- wartości niematerialnych i prawnych stanowiące 0,0% całkowitego kapitałowego wymogu wypłacalności.

Suma udziałów wymogów kapitałowych dla poszczególnych ryzyk w całkowitym kapitałowym wymogu wypłacalności przekracza 100%, bo podlega korekcie (pomniejszeniu) o efekt dywersyfikacji, stanowiący 19,7% całkowitego kapitałowego wymogu wypłacalności.

TUW-CUPRUM przeprowadza – co najmniej raz do roku – analizę wrażliwości, obejmującą zdefiniowane przez Towarzystwo testy warunków skrajnych, analizy scenariuszowe oraz odwrotny test warunków skrajnych. Przedmiotem analiz są możliwe do zajścia zdarzenia, które – biorąc pod uwagę profil ryzyka TUW-CUPRUM – mogą potencjalnie wywołać spadek współczynnika wypłacalności w przypadku ich materializacji w obrębie poszczególnych ryzyk.

Towarzystwo przeprowadza analizę wrażliwości przez zdefiniowanie zbioru zdarzeń z uwzględnieniem zdarzeń historycznych (mających miejsce w przeszłości) i potencjalnych, tj. mogących powstać w ramach aktualnego portfela ubezpieczeniowego. W obrębie prowadzonych analiz określa się wpływ danego zdarzenia i/lub scenariusza zdarzeń na środki własne (ustalenie wpływu na wartość aktywów i zobowiązań) i kapitałowy wymóg wypłacalności, a w konsekwencji na współczynnik wypłacalności. W dalszym toku tej procedury przedstawia się wyniki przeprowadzonej analizy dla każdego z istotnych ryzyk ujętych w formule standardowej.

Szczegółowe wyniki analizy wrażliwości są corocznie prezentowane w raporcie z Własnej Oceny Ryzyka i Wypłacalności.

C.1. RYZYKO AKTUARIALNE

Ryzyko aktuarialne jest definiowane jako „ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, wynikające ze zmian w poziomie, trendzie lub zmienności współczynników przyjętych do szacowania tych zobowiązań lub ekstremalnych i/lub wyjątkowych zdarzeń”.

W ocenie Towarzystwa ryzyko aktuarialne dotyczy:

- decyzji o przyjmowaniu podmiotów do ubezpieczenia,
- procesów oceny i pomiaru tego ryzyka,
- procesów ustalania składki ubezpieczeniowej,
- konstrukcji produktów ubezpieczeniowych,
- otoczenia zewnętrznego (zmiany ekonomiczne i prawne, zachowania ubezpieczających), wpływającego na ocenę ryzyka ubezpieczeniowego,
- ocen przebiegu szkodowości,
- wyborów technik ubezpieczeń (ustalenie udziału własnego w ubezpieczeniu bezpośrednim i pośrednim, decyzje o zastosowaniu reasekuracji),

- ustalania wysokości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w relacji do przyjętych ryzyk ubezpieczeniowych.

TUW-CUPRUM zarządza ryzykiem aktuarialnym m.in. przez:

- decyzje biznesowe,
- ustalanie wartości i monitoring adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych,
- strategię taryfową i ocenę adekwatności składek ubezpieczeniowych,
- zmiany w ogólnych warunkach ubezpieczeń,
- proces oceny i akceptacji ryzyka ubezpieczeniowego,
- stosowanie narzędzi ograniczających ryzyko aktuarialne, w szczególności reasekurację.

Adekwatność rezerw jest monitorowana przez aktuariusza nadzorującego funkcję aktuarialną. Badanie w tym zakresie jest przeprowadzane co najmniej raz w roku.

Ocenę adekwatności składki (analizę szkodowości na grupy ubezpieczeń, analizę szkodowości na produkty) przeprowadza się raz na kwartał, ale nie rzadziej niż raz w roku. Jej wyniki przekładają się na strategię taryfową.

Zasadnicze techniki ograniczania ryzyka aktuarialnego, stosowane przez Towarzystwo, to:

- wprowadzanie karencji, wyłączeń i limitów do umów ubezpieczenia,
- stosowanie underwritingu,
- zawieranie umów reasekuracji i koasekuracji,
- odpowiednie kształtowanie zasad funkcjonowania związków wzajemności członkowskiej,
- wykorzystywanie zdefiniowanych procedur i procesów na etapie wypłaty świadczeń.

Towarzystwo analizuje przebieg ubezpieczeń sporządzając raporty z analiz ubezpieczeń wzajemnych oraz produktów ubezpieczeniowych.

Towarzystwo za miarę szkodowości przyjmuje wskaźniki szkodowości według grup ubezpieczeń w ramach poszczególnych ZWC i klientów komercyjnych.

Towarzystwo zakłada, że ryzyko aktuarialne do 2023 roku (horyzont aktualnej Strategii TUW-CUPRUM) będzie umiarkowane i w miarę stabilne.

Specyfiką działalności Towarzystwa są m.in. zapisy dotyczące rozliczania składek ubezpieczeniowych (system zwrotów i dopłat) w ramach poszczególnych ZWC, które istotnie ograniczają poziom ryzyka aktuarialnego.

W Towarzystwie koncentracja ryzyka aktuarialnego dotyczy głównie ryzyka pożaru, w którym maksymalna suma ubezpieczenia kształtuje się na poziomie 630 mln zł. Za ryzyka rozproszone uznaje się ryzyka powodzi i huraganu. Ponadto, TUW-CUPRUM nie odnotowało koncentracji ryzyka nieprawidłowej wyceny składki ubezpieczeniowej, co wynika z obowiązujących regulacji i zasad funkcjonowania poszczególnych ZWC.

W opinii Towarzystwa ryzyko rezygnacji z ubezpieczeń wzajemnych (odstąpienia od członkostwa w TUW-CUPRUM) na rzecz ubezpieczeń komercyjnych nie jest istotne. Za kontynuacją dotychczasowej polityki ubezpieczeniowej klientów (członków, właścicieli) Towarzystwa przemawiają osiągnięte wyniki na ubezpieczeniach (realne, wymierne korzyści finansowe).

Ryzyko istotnej fluktuacji składki przypisanej nie wydaje się wysokie, gdyż 99% jej ogólnej wartości pochodzi od funkcjonujących w Towarzystwie związków wzajemności członkowskiej.

Ryzyko aktuarialne jest mierzone regularnie (z częstotliwością kwartalną) przy pomocy formuły standardowej.

Ryzyko aktuarialne jest poddawane – co najmniej raz do roku – testom warunków skrajnych, które zostały przedstawione w raporcie Własna Ocena Ryzyka i Wyplącalności.

Kluczowe ryzyka aktuarialne – analizowane w ramach testów warunków skrajnych – wiążą się ze wzrostem szkodowości, a tym samym zobowiązań Towarzystwa. TUV-CUPRUM w ramach prowadzonych testów nie tylko analizuje ilościowy wpływ realizacji tych ryzyk, ale również definiuje działania jakie powinny zostać podjęte w ramach ich mitygacji.

Wyniki przeprowadzonych testów warunków skrajnych w ramach ryzyka aktuarialnego wykazały, że wzrost szkodowości spowodowany powodzią (ZWC Lasy Państwowe), tąpnięciami (ZWC Polska Miedź) oraz wybuchami materiałów pirotechnicznych (Komerca) przełoży się na obniżenie wartości środków własnych o 28,5 mln zł, zmniejszenie kapitałowego wymogu wypłacalności o 0,8 mln zł, a w konsekwencji wywoła spadek współczynnika wypłacalności o 89,6 pp. z 206,6% do 117,0%.

W okresie sprawozdawczym nie uległy istotnym zmianom środki zastosowane w celu oceny ryzyka aktuarialnego. Istotnym zmianom nie uległa również ekspozycja na to ryzyko.

Ekspozycja na ryzyko aktuarialne na dzień 31 grudnia 2018 roku, określająca wpływ tego ryzyka na kapitałowy wymóg wypłacalności, została przedstawiona w sekcji E.2.

C.2. RYZYKO RYNKOWE

Ryzyko rynkowe to możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej w bezpośrednim lub pośrednim następstwie wahań poziomu (zmienności) rynkowych cen aktywów, zobowiązań oraz instrumentów finansowych.

Zasady lokowania środków finansowych Towarzystwa określono w Regulaminie Działalności Lokacyjnej, który został zaktualizowany w 2017 roku. W dokumencie tym zdefiniowano m. in.:

- możliwości i kierunki inwestowania,
- limity koncentracji lokat według kategorii aktywów,
- limity koncentracji lokat w ujęciu podmiotowym.

W ramach ryzyka rynkowego Towarzystwa zidentyfikowano ryzyko:

- stopy procentowej,
- cen nieruchomości.

Ryzyko stopy procentowej wiąże się z potencjalnymi zmianami stóp procentowych lokat. Za czynniki tego ryzyka przyjmuje się:

- kryzys ekonomiczny i/lub finansowy,

- istotne zmiany (podnoszenie lub obniżanie) stóp procentowych przez bank centralny w krótkim okresie czasu,
- zbyt ryzykowne lokowanie środków,
- inflację.

TUW -CUPRUM ogranicza ryzyko stopy procentowej przez:

- bieżący monitoring stóp procentowych, ratingów banków i emitentów, efektywnych stóp zwrotu poszczególnych inwestycji (przede wszystkim obligacji),
- dywersyfikację lokat (przedmiotową i podmiotową),
- inwestowanie w instrumenty o stałym i zmiennym oprocentowaniu,
- inwestowanie w instrumenty o różnym terminie zapadalności.

Zmaterializowanie się tego ryzyka może doprowadzić – w szczególności – do obniżenia poziomu aktywów, a w konsekwencji uszczuplenia środków własnych Towarzystwa i pogorszenia się jego współczynników wypłacalności.

Ryzyko cen nieruchomości łączy się ze spadkiem wartości cen nieruchomości na rynku wtórnym. Zmiany te może wywołać kryzys ekonomiczny, finansowy lub polityczny.

TUW-CUPRUM niwelując ryzyko cen nieruchomości unika lokowania środków w nieruchomości. Jedyną inwestycją w tym zakresie jest własna siedziba Towarzystwa.

Materializacja tego ryzyka prowadzi do konsekwencji finansowych (np. obniżenie wartości aktywów i kapitałów). W przypadku TUW-CUPRUM ryzyko cen nieruchomości nie jest istotne ze względu na znikomą wartość tego typu lokat.

Realizacja zasady „ostrożnego inwestora” odbywa się przez stosowanie *Regulaminu działalności lokacyjnej TUW-CUPRUM*. Zgodnie z jego zapisami Towarzystwo inwestuje środki finansowe wyłącznie w aktywa i instrumenty finansowe, których ryzyko może właściwie określić, mierzyć i monitorować z respektowaniem zasady prawidłowego zarządzania, kontrolowania i prowadzenia sprawozdawczości w zakresie ryzyka oraz z właściwym uwzględnieniem ogólnych potrzeb w sferze wypłacalności TUW-CUPRUM. Ponadto, środki finansowe są lokowane w taki sposób, by osiągnąć jak najwyższy stopień bezpieczeństwa i jakości lokat oraz optymalny poziom ich rentowności, przy jednoczesnym zachowaniu płynności inwestowanych środków. Aktywa muszą być odpowiednio zróżnicowane i rozproszone, tak aby umożliwiały właściwe reagowanie Towarzystwa na zachodzące zmiany w otoczeniu gospodarczym, a w szczególności na rozwój wydarzeń na rynkach finansowych i nieruchomości lub w przypadku wystąpienia zdarzeń katastroficznych.

TUW-CUPRUM inwestuje przede wszystkim w obligacje Skarbu Państwa. Instrumenty te, z jednej strony, zapewniają bezpieczną formę lokowania wolnych środków pieniężnych, z drugiej natomiast, gwarantują relatywnie korzystną stopę zwrotu, zwłaszcza na tle lokat bankowych. Oprócz obligacji Towarzystwo inwestuje wolne środki w lokaty bankowe, ale wyłącznie w bankach o ratingu inwestycyjnym spełniającym wymogi określone w Regulaminie działalności lokacyjnej TUW-CUPRUM. W 2018 r. Towarzystwo nie inwestowało w akcje i obligacje komunalne oraz nie posiadało takich aktywów.

TUW-CUPRUM nie inwestuje i nie zamierza inwestować w:

- instrumenty finansowe, które nie są dopuszczone do obrotu na regulowanym rynku finansowym,
- złożone produkty finansowe, których wartość trudno przewidzieć,
- instrumenty pochodne,
- sekurytyzowane instrumenty finansowe.

Towarzystwo nie posiada aktywów ani zobowiązań w walutach obcych – nie występuje ryzyko walutowe.

Struktura lokat Towarzystwa w 2018 r., w tym na 31.12.2018 r., spełniała kryteria określone w *Regulaminie działalności lokacyjnej TUV-CUPRUM*, m. in. w zakresie przyjętej dywersyfikacji podmiotowej i przedmiotowej.

Towarzystwo klasyfikuje ryzyka wchodzące w skład ryzyka rynkowego do grupy ryzyk o niskim poziomie, z wyjątkiem ryzyka stopy procentowej.

Ryzyko rynkowe jest mierzone regularnie (z częstotliwością kwartalną) przy pomocy formuły standardowej.

Ryzyko rynkowe jest poddawane – co najmniej raz do roku – testom warunków skrajnych, które zostały przedstawione w raporcie Własna Ocena Ryzyka i Wyłacalności.

Kluczowe ryzyko rynkowe – analizowane w ramach testów warunków skrajnych – wiąże się z możliwością (ryzykiem) wzrostu stóp procentowych, prowadzącą do spadku wartości środków własnych Towarzystwa o 3,2 mln zł oraz kapitałowego wymogu wyłacalności o 0,6 mln zł, a w konsekwencji współczynnika wyłacalności o 6,5 pp. z 206,6% do 200,1%. TUV-CUPRUM w ramach testów nie tylko analizuje ilościowy wpływ realizacji tego ryzyka, ale również definiuje działania ograniczające wpływ ryzyka stopy procentowej na aktywa w przypadku jego materializacji.

Koncentracja ryzyka rynkowego wiąże się wyłącznie z ryzykiem wzrostu stóp procentowych.

W okresie sprawozdawczym ekspozycja na ryzyko rynkowe, mierzona formułą standardową, zmniejszyła się z 5,1 mln zł (31.12.2017 r.) do 4,5 mln zł (31.12.2018 r.). Odchylenie to wynikało ze zmiany struktury aktywów (inwestycje w obligacje zmiennokuponowe).

W okresie sprawozdawczym nie uległy istotnym zmianom środki zastosowane w celu oceny ryzyka rynkowego. Istotnym zmianom nie uległa również ekspozycja na to ryzyko.

Ekspozycja na ryzyko rynkowe na dzień 31 grudnia 2018 roku, określająca wpływ tego ryzyka na kapitałowy wymóg wyłacalności, została przedstawiona w sekcji E.2.

C.3. RYZYKO KREDYTOWE

Towarzystwo definiuje ryzyko kredytowe jako możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej w następstwie wahań zdolności kredytowej emitentów papierów wartościowych, niewykonania zobowiązań przez kontrahentów i dłużników, ryzyka spreadu lub koncentracji aktywów.

W przypadku Towarzystwa ekspozycja na ryzyko kredytowe koreluje się z kondycją ekonomiczno-finansową jego kontrahentów, u których lokuje środki finansowe lub z którymi zawiera umowy reasekuracyjne.

Zasady lokowania środków finansowych Towarzystwa określa *Regulamin działalności lokacyjnej*, który m.in. definiuje limity koncentracji lokat w ujęciu podmiotowym oraz określa minimalny poziom ratingu kontrahenta.

Zasady wyboru reasekuratorów normuje „Strategia zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji”.

Ryzyko kredytowe, na które jest lub może być narażone Towarzystwo wiąże się z możliwością niewypłacalności instytucji finansowych. Za czynniki tego ryzyka przyjmuje się:

- kryzys ekonomiczny i/lub finansowy,
- brak dywersyfikacji przedmiotowej i podmiotowej lokat,
- brak dywersyfikacji reasekuratorów,
- kłopoty finansowe reasekuratorów.

TUW-CUPRUM ogranicza poziom ryzyka kredytowego przez:

- racjonalną politykę lokacyjną – (podstawa: *Regulamin działalności lokacyjnej TUW-CUPRUM*) – z zastosowaniem zasady „ostrożnego inwestora” (preferowanie inwestycji w obligacje Skarbu Państwa oraz lokaty bankowe w bankach o odpowiednio wysokim ratingu z uwzględnieniem dywersyfikacji depozytariuszy),
- odpowiedni wybór reasekuratorów (podstawa: kryteria wyboru określone w „*Strategii zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji*”),
- dywersyfikację kontrahentów.

Materializacja ryzyka kredytowego może doprowadzić do obniżenia:

- wartości aktywów,
- płynności, w tym jej utraty,
- wyniku finansowego,
- wartości kapitałów własnych.

Ryzyko kredytowe jest mierzone regularnie (kwartalnie) z zastosowaniem formuły standardowej.

TUW-CUPRUM uznaje ryzyko kredytowe jako ryzyko o niskim poziomie.

W przypadku Towarzystwa ryzyko koncentracji dla ryzyka kredytowego jest na średnim poziomie. Wymóg kapitałowy dla tego ryzyka na 31 grudnia 2018 roku wynosił 3,35 mln zł. Ryzyko to jest generowane przez lokaty bankowe.

Ryzyko kredytowe jest poddawane – co najmniej raz do roku – testom warunków skrajnych, które zostały przedstawione w raporcie Własna Ocena Ryzyka i Wypłacalności.

Kluczowe ryzyko kredytowe – analizowane w ramach testów warunków skrajnych – łączy się z możliwością nieuregulowania zobowiązań przez jednego z reasekuratorów Towarzystwa, co w przypadku materializacji jednej z możliwych maksymalnych szkód prowadzi do spadku wartości środków własnych o 12,7 mln zł oraz kapitałowego wymogu wypłacalności o 0,5 mln zł, a w konsekwencji obniżenia współczynnika wypłacalności o 38,6 pp. z 206,6% do 168,0%. Towarzystwo w ramach testów warunków skrajnych nie tylko analizuje ilościowy wpływ

realizacji tego ryzyka, ale również definiuje działania jakie należy podjąć w celu ograniczenia wpływu materializacji ryzyka kredytowego na wartość środków własnych.

Koncentracja ryzyka kontrahenta dotyczy przede wszystkim ryzyka nieregulowania zobowiązań przez reasekuratorów. Towarzystwo minimalizuje to ryzyko m.in. przez:

- dywersyfikację reasekuratorów,
- analizę sytuacji finansowej reasekuratorów (mierniki wiarygodności kredytowej) przed przedłużeniem lub zawarciem umów reasekuracyjnych,
- weryfikację klauzul wyjścia (rozwiązania obligatoryjnych umów reasekuracji),
- analizę możliwości wprowadzenia klauzul wyjścia (rozwiązania fakultatywnych umów reasekuracji).

W okresie sprawozdawczym ekspozycja na ryzyko kredytowe, mierzona formułą standardową, zmalała z 9,4 mln zł (31.12.2017 r.) do 7,0 mln zł (31.12.2018 r.). Odchylenie to było pochodną wzrostu współczynników wypłacalności reasekuratorów Towarzystwa, a tym samym obniżenia prawdopodobieństwa niewykonania przez nich zobowiązań.

W okresie sprawozdawczym nie uległy istotnym zmianom środki zastosowane w celu oceny ryzyka kredytowego.

Ekspozycja na ryzyko kredytowe na dzień 31 grudnia 2018 roku, określająca wpływ tego ryzyka na kapitałowy wymóg wypłacalności, została przedstawiona w sekcji E.2.

C.4. RYZYKO PŁYNNOŚCI

Towarzystwo definiuje ryzyko płynności jako możliwość niewywiązania się ze swoich bieżących zobowiązań w następstwie niedopasowania przepływów finansowych. Na ryzyko to składają się następujące ryzyka:

- niedopasowania aktywów i pasywów (ryzyko niewywiązania się z bieżących zobowiązań na skutek rozbieżności w wysokości i czasie przepływów finansowych),
- rozliczenia (ryzyko niewywiązania się z bieżących zobowiązań ze względu na ograniczenia w transferze środków finansowych),
- koncentracji (ryzyko niewywiązania się z bieżących zobowiązań ze względu na uzależnienie się /brak dywersyfikacji/ lub nadmierną ekspozycję wobec jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych),
- opcji (ryzyko niewywiązania się z bieżących zobowiązań ze względu na prawo kontrahenta do zmiany wysokości i terminów przepływów pieniężnych).

Monitorowanie i pomiar płynności Towarzystwa odbywa się:

- krótkoterminowo (bieżąca analiza aktywów i pasywów – comiesięczne sprawozdania finansowe, bieżące monitorowanie wydatków na podstawie tygodniowych zestawień wypłat, bieżąca weryfikacja alokacji środków pieniężnych),
- średnioterminowo (analizy sporządzane przy kwartalnych sprawozdaniach finansowych, weryfikacja planów),
- długoterminowo (roczne i wieloletnie plany finansowe, weryfikacja planów, roczne sprawozdania finansowe).

Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „CUPRUM” stosuje zasadę „ostrożnego inwestora” w zakresie ryzyka płynności poprzez:

- monitorowanie wpływów i wydatków oraz przepływów pieniężnych,
- lokowanie aktywów w płynne instrumenty finansowe (obligacje Skarbu Państwa, lokaty bankowe),
- utrzymywanie nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami.

Towarzystwo jest w niewielkim stopniu narażone na ryzyko płynności ze względu na krótkie okresy zapadalności zobowiązań. Ponadto, wystąpienie niekorzystnych zjawisk – takich jak np. zdarzenia katastroficzne – jest mniej odczuwalne przez TOW-CUPRUM niż w przypadku innych zakładów ubezpieczeniowych (system dopłat do składek przez Członków Towarzystwa w przypadku ujemnego wyniku technicznego rachunku ubezpieczeń oraz zastosowanie w umowach reasekuracji klauzuli równoległej płatności).

TOW-CUPRUM dla ryzyka płynności definiuje apetyt na ryzyko przyjmując, że: *„nie akceptuje ryzyka wpływającego w istotny sposób negatywnie na terminowe regulowanie jego zobowiązań, w szczególności na regulowanie zobowiązań ubezpieczeniowych wobec jego klientów, na regulowanie zobowiązań wobec pracowników, wobec kontrahentów oraz pozostałych podmiotów”*.

Towarzystwo ocenia zarówno obecny jak i przewidywany poziom ryzyka płynności jako niski.

Towarzystwo nie identyfikuje koncentracji ryzyka płynności ze względu na dywersyfikację kontrahentów, lokowanie środków finansowych w płynne instrumenty finansowe oraz zapisy w umowach związków wzajemności członkowskiej.

Łączna kwota oczekiwanego zysku z przyszłych składek, obliczona zgodnie z art. 260 ust. 2 Aktu Delegowanego, wynosi 202,3 tys. zł.

W okresie sprawozdawczym nie uległy istotnym zmianom środki zastosowane w celu oceny ryzyka płynności. Istotnym zmianom nie uległa również ekspozycja na to ryzyko.

C.5. RYZYKO OPERACYJNE

Towarzystwo definiuje ryzyko operacyjne jako możliwość poniesienia straty w następstwie niewłaściwych lub błędnych procesów wewnętrznych, działań personelu, systemów, bądź zdarzeń zewnętrznych.

Identyfikacja czynników ryzyka operacyjnego odbywa się w ramach każdego obszaru działalności Towarzystwa i jest dokonywana w oparciu o:

- dane zawarte w systemach informatycznych i rejestrach,
- analizy i oceny pracowników,
- analizy i oceny osób zarządzających zakładem.

Towarzystwo posiada zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym, które określają m.in. procedurę zbierania informacji o incydentach operacyjnych.

W Towarzystwie ryzyko operacyjne jest na akceptowalnym poziomie. Stan ten wynika z istniejących i stosowanych procedur, nieskomplikowanych procesów w jednooddziałowej

strukturze TUV-CUPRUM, koncentracji na ubezpieczeniach ryzyk korporacyjnych, a przede wszystkim z dobrze zorganizowanego systemu kontroli wewnętrznej.

Towarzystwo ogranicza ryzyko operacyjne poprzez:

- działanie zgodne z obowiązującymi procedurami,
- przeglądy i aktualizacje procedur,
- działania kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego,
- działania wynikające z analizy zdarzeń operacyjnych.

Ryzyko operacyjne jest mierzone regularnie (z częstotliwością kwartalną) z wykorzystaniem formuły standardowej.

Ryzyko operacyjne jest poddawane – co najmniej raz do roku – testom warunków skrajnych, które zostały przedstawione w raporcie Własna Ocena Ryzyka i Wyłacalności.

Kluczowe ryzyko operacyjne – analizowane w ramach testów warunków skrajnych – wiąże się:

- ze zniszczeniem siedziby Towarzystwa. Materializacja tego ryzyka nie będzie miała istotnego wpływu na wartość aktywów TUV-CUPRUM ze względu na posiadane ubezpieczenie, a ponadto może jedynie utrudnić a nie uniemożliwić kontynuowanie działalności. W ramach prowadzonych testów Towarzystwo definiuje działania jakie należy podjąć w przypadku realizacji tego ryzyka, by zminimalizować jego skutki pod względem wpływu na wartość aktywów (w szczególności związane z obsługą umów ubezpieczenia i terminową realizacją zobowiązań wynikających z zawartych umów ubezpieczenia) (test 1),
- z nieterminowym rozpatrzeniem prawidłowo wysłanej reklamacji (awaria systemów informatycznych). Materializacja tego ryzyka wywrze wpływ na środki własne (równy wartości kwoty nierozpatrzonej w terminie prawidłowo wysłanej reklamacji – brak możliwości kwantyfikacji). Wpływ na wymóg kapitałowy będzie ograniczony (test 2).

Towarzystwo nie identyfikuje koncentracji ryzyka operacyjnego ze względu na istniejące procedury, nieskomplikowane procesy w jednooddziałowej strukturze TUV-CUPRUM oraz dobrze zorganizowany system kontroli wewnętrznej.

W okresie sprawozdawczym nie uległy istotnym zmianom środki zastosowane w celu oceny ryzyka operacyjnego. Istotnym zmianom nie uległa również ekspozycja na to ryzyko.

Ekspozycja na ryzyko operacyjne na dzień 31 grudnia 2018 roku, określająca wpływ tego ryzyka na kapitałowy wymóg wyłacalności, została przedstawiona w sekcji E.2.

C.6. POZOSTAŁE ISTOTNE RYZYKA

Pozostałe ryzyka, istotne z punktu widzenia Towarzystwa, to ryzyko strategiczne oraz ryzyko utraty reputacji.

Towarzystwo wiąże ryzyko strategiczne z możliwością: podjęcia niekorzystnych lub błędnych decyzji strategicznych, nieposiadania lub wadliwej realizacji przyjętej strategii oraz niewłaściwej reakcji na zmiany zachodzące w otoczeniu.

W ocenie Towarzystwa ryzyko strategiczne ma średni poziom istotności. TUV-CUPRUM posiada, aktualizuje i realizuje przyjętą strategię oraz nie spodziewa się znaczących zmian w otoczeniu prawnym lub ekonomicznym, które istotnie wpłynęłyby na jej implementację.

W procesie identyfikacji oraz monitorowania ryzyka strategicznego Towarzystwo stosuje dwa podejścia – „top-down” oraz „bottom-up”.

Podejście „top-down” sprowadza się do:

- procesu planowania,
- regularnego (w cyklach kwartalnych) monitorowania strategii z wykorzystaniem analizy odchyłeń rzeczywistych wartości poszczególnych parametrów (np. składka przypisana, współczynnik szkodowości, zwroty z lokat, poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, poziom kosztów działalności ubezpieczeniowej) od wielkości zakładanych,
- odpowiedniego reagowania na zaistniałe nieprawidłowości (negatywne odchylenia).

Podejście „bottom-up” sprowadza się do obserwacji otoczenia, w którym działa Towarzystwo (np. zmian prawnych i regulacyjnych, działań konkurencji, sytuacji gospodarczej) oraz do obserwacji samego Towarzystwa (np. struktury organizacyjnej, rotacji kadr, decyzji udziałowców) ukierunkowanego na identyfikację czynników zewnętrznych i wewnętrznych, które mogą wpływać na realizację strategii TUV-CUPRUM.

Towarzystwo wykorzystując podejścia „top-down” oraz „bottom-up” ma gwarancję pełnej identyfikacji czynników i zdarzeń wpływających na ryzyko strategiczne.

Towarzystwo identyfikując ryzyko strategiczne i czynniki/zdarzenia je kształtujące podejmuje działania zorientowane na redukcję istniejącego ryzyka i/lub czynników/zdarzeń je wywołujących. W szczególności wiąże się to z dodatkowym przeglądem strategii i analizą działań konkurencji.

Towarzystwo definiuje ryzyko utraty reputacji jako możliwość negatywnego odbioru wizerunku TUV-CUPRUM przez klientów, kontrahentów, członków Towarzystwa, nadzorców, regulatorów oraz opinię publiczną.

Ryzyko utraty reputacji wpływa na działalność Towarzystwa w każdym obszarze i powinno być objęte szczególną obserwacją. Należy jednak zauważyć, że oszacowanie wpływu finansowego tego ryzyka np. na wynik finansowy, czy też wymagany kapitał jest dość trudne.

Towarzystwo ocenia ryzyko utraty reputacji w sposób jakościowy przyjmując, że ma ono wpływ:

- nieistotny (brak negatywnego oddziaływania na reputację TUV-CUPRUM),
- średnio istotny (negatywne postrzeganie TUV-CUPRUM w skali lokalnej i/lub regionalnej),
- istotny (negatywne postrzeganie TUV-CUPRUM w skali krajowej).

Towarzystwo ogranicza ryzyko utraty reputacji stosując odpowiednie procedury planistyczne i wprowadzając regulacje ograniczające możliwość wystąpienia zdarzeń, które mogą prowadzić do jego negatywnego odbioru. Działania te, w pierwszym zakresie, polegają na analizie planowanych celów biznesowych (strategicznych, finansowych) pod kątem reputacji TUV-CUPRUM, w drugim natomiast, przyjmują postać regulacji i dotyczą m. in.

- procedury rozpatrywania skarg i reklamacji klientów (Regulamin skarg i zażaleń oraz Regulamin rozpatrywania reklamacji),
- postępowania z informacjami poufnymi (instrukcja wewnętrzna),
- współpracy z mediami (zasady określone w regulaminie organizacyjnym oraz w Polityce Informacyjnej).

Zarządzanie ryzykiem utraty reputacji w Towarzystwie sprowadza się w szczególności do podejmowania działań:

- zapobiegawczych, ograniczających występowanie lub minimalizujących skalę i zakres występowania negatywnych zdarzeń wizerunkowych,
- osłonowych, eliminujących, łagodzących lub minimalizujących niekorzystny wpływ negatywnych skutków zdarzeń wizerunkowych.

Towarzystwo nie wykonywało testów warunków skrajnych dla ryzyka strategicznego i ryzyka utraty reputacji, co wynikało zarówno z istniejących procedur i kontroli wewnętrznych jak i jakościowej oceny tych ryzyk.

W okresie sprawozdawczym ryzyka te utrzymywały się na stabilnym poziomie (w 2018 roku Towarzystwo nie identyfikowało wahań w poziomie ryzyka strategicznego i w poziomie ryzyka utraty reputacji).

TUW-CUPRUM nie identyfikuje koncentracji ryzyka strategicznego i ryzyka reputacji.

W okresie sprawozdawczym nie uległy istotnym zmianom środki zastosowane w celu oceny ryzyka strategicznego i ryzyka utraty reputacji. Istotnym zmianom nie uległa również ekspozycja na te ryzyka.

C.7. WSZELKIE INNE INFORMACJE

Towarzystwo ujawniło wszystkie istotne informacje dotyczące profilu ryzyka we wstępie do sekcji C oraz w punktach C.1-C.6.

D. WYCENA DO CELÓW WYPŁACALNOŚCI

Sprawozdanie na temat wypłacalności i kondycji finansowej TUV-CUPRUM zawierające informacje dotyczące obszarów określonych w art. 260 Aktu Delegowanego, zgodnie z obowiązującymi Towarzystwo wymogami dotyczącymi ujawniania informacji, o których mowa w ust. 1 i 3 ww. artykułu

Aktywa i zobowiązania wycenia się dla celów wypłacalności zgodnie z zapisami Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, Aktu Delegowanego oraz powiązanymi wytycznymi EIOPA.

Towarzystwo na mocy ww. przepisów wycenia aktywa dla celów wypłacalności oraz zobowiązania inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla celów wypłacalności w wartości godziwej przy założeniu kontynuacji działalności.

Podstawową metodą wyceny aktywów i zobowiązań jest ich wycena według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach tych samych aktywów lub zobowiązań.

W sytuacji, gdy zastosowanie metody wyceny według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach tych samych aktywów lub zobowiązań jest niemożliwe, Towarzystwo wycenia aktywa i zobowiązania według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach podobnych aktywów i zobowiązań na podstawie kryteriów odnoszących się do aktywnych rynków, które są określone w międzynarodowych standardach rachunkowości przyjętych przez Komisję na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1606/2002, dokonując korekt odzwierciedlających różnice. Korekty te odzwierciedlają czynniki specyficzne dla danego składnika aktywów lub zobowiązań, w tym:

- charakter lub lokalizacje składnika aktywów lub zobowiązań,
- stopień, w jakim dane używane do wyceny są powiązane z pozycjami, które są porównywalne z danym składnikiem zobowiązań,
- obrót lub poziom aktywności na rynkach, na których są obserwowane dane używane do wyceny.

Jeżeli zastosowanie podstawowej metody wyceny (wg cen rynkowych) nie jest możliwe, wówczas stosowane są metody alternatywne, takie jak:

- podejście rynkowe, które zakłada wykorzystywanie cen i innych odpowiednich danych z transakcji rynkowych obejmujących identyczne lub podobne aktywa lub zobowiązania lub identyczną lub podobną grupę aktywów i zobowiązań. Metody wyceny spójne z podejściem rynkowym obejmują wycenę macierzową;
- podejście dochodowe, dające pojedynczą wartość bieżącą przez dyskontowanie przyszłych kwot, takich jak przepływy pieniężne, przychody lub koszty. W tym przypadku wartość godziwa powinna odzwierciedlać obecne oczekiwania rynkowe dotyczące tych przyszłych kwot. Metody wyceny spójne z podejściem dochodowym obejmują metody wartości bieżącej, modele wyceny opcji oraz metodę wielookresowych nadwyżek dochodów;
- podejście kosztowe lub podejście bieżącego kosztu odtworzenia odzwierciedlające kwotę, która byłaby obecnie wymagana w celu zastąpienia funkcji danego składnika aktywów. Z perspektywy uczestnika rynku będącego sprzedającym cena, która byłaby otrzymana w zamian za ten składnik aktywów, opiera się na koszcie, który musiałby ponieść uczestnik rynku będący kupującym, aby nabyć składnik aktywów lub wytworzyć jego zamiennik o porównywalnej jakości. Wartość tą koryguje się o aktualne zużycie wycenianego składnika aktywów.

W rozdziale D zaprezentowano ilościowe i jakościowe wyjaśnienie istotnych różnic między podstawami, metodami i głównymi założeniami stosowanymi przez Towarzystwo przy wycenie dla celów wypłacalności i na potrzeby statutowego sprawozdania finansowego, sporządzanego zgodnie z Ustawą o Rachunkowości oraz wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi (dalej PSR).

D.1. AKTYWA

W rozdziale D.1. opisano istotne pozycje składowe aktywów według stanu na 31 grudnia 2018 r.

Pełny bilans – ze wszystkimi pozycjami (aktywa, zobowiązania) – zaprezentowano w załączniku do niniejszego sprawozdania.

Tabela 7 Aktywa według zasad Wypłacalności II na 31.12.2018 r. (w tys. zł)

Aktywa	Wartość wg Wypłacalność II
Aktywowane koszty akwizycji	0
Wartości niematerialne i prawne	0
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	540
Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (Rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny	1.925
Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	112.106
Obligacje	74.777
w tym : obligacje Skarbu Państwa	72.841
obligacje korporacyjne	1 936
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	37.329
Kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z ubezpieczeń:	-206
Innych niż ubezpieczenia na życie i zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	-206
Innych niż ubezpieczenia na życie z wyłączeniem zdrowotnych	-206
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	39
Należności z tytułu reasekuracji biernej	0
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej)	9
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	23
Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)	0
Aktywa ogółem	114.436

Aktywowane koszty akwizycji – na potrzeby wyceny według Wyłącalności II – są wykazywane w aktywach w kwocie 0 zł. Wartość aktywowanych kosztów akwizycji zgodnie z PSR wyniosła 13 tys. zł.

Wartości niematerialne i prawne – na potrzeby wyceny według Wyłącalności II – są wykazywane w aktywach w kwocie 0 zł (zgodnie z art. 12 Aktu Delegowanego). W statutowym sprawozdaniu finansowym wartości niematerialne i prawne przyjmują wartość 87 tys. zł.

Towarzystwo ujmuje i wycenia odroczone podatki dochodowe (aktywo i rezerwę z tytułu podatku odroczonego) w odniesieniu do wszystkich aktywów i zobowiązań, w tym rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, przez identyfikację różnic przejściowych pomiędzy wartością tych aktywów i zobowiązań, a odpowiadającą im wartością podatkową.

Towarzystwo ustala aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego tylko wówczas, gdy będzie prawdopodobnie dostępny przyszły dochód podlegający opodatkowaniu, w związku, z którym będzie można wykorzystać aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, z uwzględnieniem wszelkich wymogów prawnych lub regulacyjnych dotyczących terminów przeniesienia na kolejny okres nierozliczonych strat podatkowych lub niewykorzystanych ulg podatkowych.

Aktywo z tytułu podatku odroczonego oraz rezerwa z tytułu podatku odroczonego zostały zaprezentowane w wartości netto (tj. aktywo z tytułu podatku odroczonego po pomniejszeniu o wysokość rezerwy z tytułu podatku odroczonego).

W bilansie sporządzonym dla celów wyłącalności na 31.12.2018 r. aktywo z tytułu podatku odroczonego wykazano w wartości 540 tys. zł, natomiast w sprawozdaniu sporządzonym zgodnie z PSR oddzielnie ujęto aktywo z tytułu podatku odroczonego w kwocie 1.177 tys. zł oraz rezerwę z tytułu podatku odroczonego w wysokości 258 tys. zł.

Na pozycję „Nieruchomości, maszyny i urządzenia do użytku własnego” dla celów Wyłącalności II składają się nieruchomości w kwocie 1.469 tys. zł oraz rzeczowe aktywa trwałe o wartości 456 tys. zł.

Przyjęta dla celów Wyłącalności II wartość godziwa nieruchomości wynika z operatu szacunkowego niezależnego rzeczoznawcy majątkowego. Według PSR nieruchomości przedstawiono w wartości księgowej, wynoszącej 959 tys. zł. Różnica między wyceną dla celów wyłącalności a PSR w kwocie 510 tys. zł wynika z faktu, że dla celów PSR nieruchomości ujmowane są w cenie nabycia z uwzględnieniem odpisów amortyzujących.

Rzeczowe aktywa trwałe Towarzystwo wyceniło stosując podejście rynkowe, tj. wykorzystując dane na temat transakcji z platform sprzedażowych. Wyceną objęto również składniki majątku w pełni zamortyzowane oraz ujęte w ewidencji pozabilansowej po wycofaniu z ewidencji księgowej, a przeznaczone do sprzedaży.

Lokaty dla celów bilansowych według zasad Wyłącalności II wyceniono według wartości godziwej.

Na pozycję „Lokaty” (inne niż aktywa dla ubezpieczeń związanych z wartością indeksu i ubezpieczeń związanych z UFK) składają się obligacje Skarbu Państwa w kwocie 72.841 tys. zł, notowane obligacje korporacyjne w wartości 1.936 tys. zł oraz depozyty bankowe inne niż środki pieniężne w wartości 37.329 tys. zł.

Wycena obligacji Skarbu Państwa dla celów wyłącalności została sporządzona według wartości godziwej przy zastosowaniu kursu zamknięcia, z uwzględnieniem art. 10 ust. 2 i 3 Aktu Delegowanego. Dla celów PSR wycena obligacji Skarbu Państwa została wykazana w wartości 71.022 tys. zł. Tab. Odnotowana różnica, wynosząca 1.819 tys. zł, wynika z wyceny obligacji utrzymywanych do terminu wymagalności, które dla celów PSR wyceniono w skorygowanej cenie nabycia.

Wycena obligacji korporacyjnych dla celów wyłącalności została sporządzona według wartości godziwej przy zastosowaniu kursu zamknięcia na rynku, na którym była notowana

dana obligacja. W przypadku, gdy nie został ustalony kurs zamknięcia z powodu braku transakcji, wyceny dokonano na podstawie ostatniego, dostępnego i ogłoszonego kursu zamknięcia. Nie wystąpiły różnice między wyceną obligacji korporacyjnych według zasad Wyłączalności II a PSR.

Depozyty bankowe wyceniono w wartości godziwej z uwzględnieniem analizy ryzyka kredytowego banków. Nie wystąpiły różnice między wyceną depozytów bankowych według zasad Wyłączalności II a PSR.

Dla potrzeb bilansu według zasad Wyłączalności II jako należności z tytułu ubezpieczeń ujęto kwoty składek wymaganych do dnia bilansowego, a nieopłaconych na dzień bilansowy. Składki należne w kolejnych okresach (np. przy ratalnych płatnościach składek zgodnie z warunkami ubezpieczenia) były ujmowane jako wpływy w przepływach pieniężnych, sporządzanych w celu ustalenia rezerwy składki, bądź (jeśli raty składki były spodziewane) uwzględniano je do ustalenia rezerw szkodowych. Składki te nie stanowią zatem należności, lecz spodziewane wpływy.

Należności z tytułu ubezpieczeń, w tym składki należne (raty składek) a niewpłacone, obarczone są ryzykiem kredytowym (ryzyko niewywiązania się kontrahenta ze zobowiązania) i podlegają stosownym testom w zakresie tego ryzyka. Należności te są wartościami odzyskiwalnymi. Przy czym, wartość należności przeterminowanych stanowi jedynie 0,94% salda należności z tytułu ubezpieczeń.

W bilansie sporządzonym dla celów wyłączalności na 31.12.2018 r. należności z tytułu ubezpieczeń wykazano w kwocie 39 tys. zł, a dla celów PSR w wartości 4.141 tys. zł.

Pozostałe należności (handlowe, inne niż z tytułu ubezpieczeń i reasekuracji) w bilansie sporządzonym dla celów wyłączalności oraz inne należności wg bilansu PSR nie różnią się i wynoszą 9 tys. zł. Aktywa te są należnościami odzyskiwalnymi.

Środki pieniężne są prezentowane w wartości godziwej, której odpowiada wartość nominalna z uwzględnieniem ryzyka kredytowego. W sprawozdaniu według PSR pozycja ta została wykazana w kwocie 480 tys. zł, natomiast według Wyłączalności II: 23 tys. zł. Odnotowana różnica (457 tys. zł) wynika z niewykazywania środków ZFŚS, Funduszu Prewencyjnego oraz Funduszu Zapomogowego w sprawozdaniu dla celów wyłączalności.

Wartość pozostałych aktywów zgodnie z zasadami Wyłączalności II – według stanu na 31.12.2018 r. – wyniosła 0 zł, natomiast według PSR 66 tys. zł. Różnica ta dotyczyła rozliczeń międzyokresowych kosztów administracyjnych i wynikała z braku możliwości uwzględnienia odzyskania danego aktywa (w oparciu o zasadę wyceny wartości godziwej).

Kwoty należne z umów reasekuracji zgodnie z zasadami Wyłączalności II – według stanu na 31.12.2018 r. – wyniosły – 206 tys. zł, natomiast według PSR 46 tys. zł. Różnica ta jest konsekwencją naliczenia udziałów reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych ustalonych dla celów wyłączalności.

Podsumowanie różnic wyceny aktywów według Wyłączalności II i PSR przedstawia tabela 8.

Tabela 8 Różnice w wycenie aktywów według Wyłączalności II i PSR (tys. zł). Stan na 31.12.2018 r.

Aktywa	Wartości według		Różnica
	Wyłączalność II	PSR	
Aktywowane koszty akwizycji	0	13	-13
Wartości niematerialne i prawne	0	87	-87
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	540	1.177	-637

Aktywa	Wartości według		Różnica
	Wyplacalność II	PSR	
Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (Rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny	1.925	1.330	595
Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	112.106	110.287	1.819
Obligacje, w tym:	74.777	72.958	1.819
obligacje Skarbu Państwa	72.841	71.022	1.819
obligacje korporacyjne	1 936	1 936	0
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	37.329	37.329	0
Kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z ubezpieczeń:	-206	46	-252
Innych niż ubezpieczenia na życie i zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	-206	46	-252
Innych niż ubezpieczenia na życie z wyłączeniem zdrowotnych	-206	46	-252
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	39	4.141	-4.102
Należności z tytułu reasekuracji biernej	0	0	0
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z tytułu ubezpieczeń i reasekuracji)	9	9	0
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	23	480	-457
Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)	0	66	-66
Aktywa ogółem	114.436	117.636	-3.200

TUW-CUPRUM nie ma zawartych umów leasingu operacyjnego i finansowego.

W okresie sprawozdawczym Towarzystwo nie stosowało zmian w podstawach uznawania, wyceny lub szacunkach istotnych aktywów w porównaniu do zasad roku poprzedniego.

Towarzystwo nie identyfikuje istotnych aktywów, dla których istnieje potrzeba ustalenia założeń i oceny co do przyszłych i innych istotnych źródeł niepewności oszacowania.

D.2. REZERWY TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWE

Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oddzielnie dla każdej istotnej linii biznesowej, w tym kwota najlepszego oszacowania i marginesu ryzyka, oraz opis podstaw, metod i głównych założeń stosowanych do wyceny do celów wypłacalności

Towarzystwo utworzyło rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe według zasad Wyłączalności II na łączną kwotę brutto 17.530 tys. zł (stan na 31.12.2018 r.). Udział poszczególnych linii biznesowych zestawia tabela 9.

Tabela 9 Wartość RTU według zasad Wyłączalności II (w tys. zł). Stan na 31.12.2018 r.

Linia biznesowa	Najlepsze oszacowanie	Margines ryzyka	RTU obliczane łącznie	RTU razem
Ubezpieczenia na wypadek utraty dochodów	346	41	0	387
Ubezpieczenia morskie, lotnicze i transportowe	-149	17	0	-132
Ubezpieczenia od ognia i pozostałych szkód rzeczowych	5.119	756	0	5.875
Ubezpieczenia OC ogólnej	10.044	1.356	0	11.400
				17.530

Udział reasekuratorów w najlepszym oszacowaniu występuje jedynie dla ubezpieczenia od ognia i pozostałych szkód rzeczowych, gdzie kwoty należne z umów reasekuracji są ujemne i wynoszą minus 206 tys. zł.

Towarzystwo przy wycenie rezerw najlepszego oszacowania (tab. 9) przyjęło podejście deterministyczne prognozując – według jednolitych grup ryzyk – przepływy pieniężne występujące w każdym miesiącu po dacie bilansowej, aż do granicy danej umowy. Jako wpływy prognozowano przychody ze składek oraz regresy i odzyski, natomiast jako wypływy prowizje, świadczenia, koszty wypłaty świadczeń, koszty administracyjne, a także zwroty składek dla ubezpieczających wynikające z formuły wzajemnościowej według zasad dla poszczególnych ZWC.

Zgodnie z PSR regresy należne stanowią element ewidencji pozabilansowej do czasu zrealizowania się wpłaty danej należności regresowej.

Klasyfikację produktów ubezpieczeniowych TUV-CUPRUM według linii biznesowych przedstawia tabela 10.

Tabela 10 Produkty ubezpieczeniowe Towarzystwa według linii biznesowych

Linia biznesowa	Produkty
Ubezpieczenia na wypadek utraty dochodów	Gr. 1 Ubezpieczenia wypadku Gr. 2 Ubezpieczenia chorób
Ubezpieczenia morskie, lotnicze i transportowe	Gr. 7 Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie
Ubezpieczenia od ognia i pozostałych szkód rzeczowych	Gr. 8 Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami Gr. 9 Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych
Ubezpieczenia OC ogólnej	Gr. 13 Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej

Ilościowe i jakościowe wyjaśnienie ewentualnych istotnych różnic pomiędzy podstawami, metodami i głównymi założeniami stosowanymi przez Towarzystwo przy wycenie do celów wypłacalności oraz na potrzeby sprawozdań finansowych - oddzielnie dla każdej istotnej linii biznesowej

Istotne różnice w wycenie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności oraz rachunkowości (PSR) w ramach poszczególnych linii biznesowych zestawia tabela 11.

Tabela 11 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w podziale na linie biznesowe według Wypłacalność II i PSR (w tys. zł). Stan na 31.12.2018 r.

Lp.	Linia biznesowa	Wartość RTU według		Różnica
		Wypłacalności II	PSR	
1.	Ubezpieczenia na wypadek utraty dochodów	387	432	-45
2.	Ubezpieczenia morskie, lotnicze i transportowe	-132	77	-209
3.	Ubezpieczenia od ognia i pozostałych szkód rzeczowych	5 875	9 816	-3 941
4.	Ubezpieczenia OC ogólnej	11 400	11 101	299
RAZEM		17 530	21 426	-3 896

Najlepsze oszacowanie dla rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia (Wypłacalność II) ma podobną wartość do rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia (PSR). Najlepsze oszacowanie dla rezerwy składek według zasad Wypłacalność II jest znacznie mniejsze od rezerwy składek według PSR, przy czym uwzględnienie marginesu ryzyka nieco zmniejsza tę różnicę.

W ramach wyliczeń najlepszego oszacowania uwzględniono przyszłe, całkowite przepływy pieniężne związane z aktywnymi polisami oraz szkodami, które zaszyły do daty bilansowej. Przepływy te są dyskontowane stopą procentową wolną od ryzyka, zależną od roku projekcji.

W najlepszym oszacowaniu nie uwzględnia się rezerwy na wyrównanie szkodowości.

Dokonywana wycena rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na potrzeby sprawozdań finansowych (PSR) nie uwzględnia dyskontowania, nawet jeśli jest prawdopodobne, że wypłata odszkodowania nastąpi za kilka lat.

W rezerwie składek na potrzeby sprawozdań finansowych (PSR) nie jest uwzględniany przyszły dodatni wynik techniczny Towarzystwa.

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe według Wypłacalność II ukształtowały się na poziomie 17.530 tys. zł, natomiast według PSR wyniosły 21.426 tys. zł, w tym rezerwy brutto w kwocie 21.476 tys. zł oraz oszacowane regresy i odzyski brutto o wartości 50 tys. zł.

Opis korekty dopasowującej, o której mowa w art. 77b Dyrektywy 2009/138/WE

Towarzystwo nie stosowało korekty dopasowującej, o której mowa w art. 77b Dyrektywy 2009/138/WE.

Oświadczenie na temat stosowania przez Towarzystwo korekty z tytułu zmienności, o której mowa w art. 77d Dyrektywy 2009/138/WE

Towarzystwo nie stosowało korekty z tytułu zmienności, o której mowa w art. 77d Dyrektywy 2009/138/WE.

Oświadczenie na temat stosowania przejściowej struktury terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka, o której mowa w art. 308c Dyrektywy 2009/138/WE

Towarzystwo nie stosowało przejściowej struktury terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka, o której mowa w art. 308c Dyrektywy 2009/138/WE.

Oświadczenie na temat stosowania przejściowego odliczenia, o którym mowa w art. 308d Dyrektywy 2009/138/WE

Towarzystwo nie stosowało przejściowego odliczenia, o którym mowa w art. 308d Dyrektywy 2009/138/WE.

Opis poziomu niepewności związanej z wartością rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Poziom niepewności związanej z wartością rezerw techniczno-ubezpieczeniowych nie został skwantyfikowany, ale należy zauważyć, że dane historyczne Towarzystwa wykazują znaczne wahania poziomu szkodowości związane głównie z ograniczoną liczbą i zróżnicowaniem ubezpieczanych podmiotów.

Opis kwot należnych z umów reasekuracji

Kwoty należne z umów reasekuracji wynoszą -206 tys. zł. Pozycja ta jest przyporządkowana do 7 linii biznesowej (ubezpieczenia od ognia i pozostałych szkód rzeczowych) i stanowi kwotę należną z umów reasekuracji dla najlepszego oszacowania rezerwy składki (-206 tys. zł; udział reasekuratorów w składce).

W przypadku pozostałych linii biznesowych nie ma kwot należnych z umów reasekuracji, bo nie są one objęte programem reasekuracji.

Istotne informacje, inne niż już ujawnione w sprawozdaniu na temat wypłacalności i kondycji finansowej, dotyczące wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych do celów wypłacalności

Towarzystwo ujawniało wszystkie istotne informacje dotyczące wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych do celów wypłacalności w punkcie D.2.

D.3. INNE ZOBOWIĄZANIA

Informacje dotyczące wyceny innych zobowiązań do celów wypłacalności, w tym:

- wartość pozostałych zobowiązań oraz opis podstaw, metod i głównych założeń stosowanych przy ich wycenie do celów wypłacalności (oddzielnie dla każdej istotnej grupy innych zobowiązań);***
- ilościowe i jakościowe wyjaśnienie ewentualnych istotnych różnic pomiędzy podstawami, metodami i głównymi założeniami stosowanymi przez Towarzystwo przy wycenie do celów wypłacalności oraz na potrzeby sprawozdań finansowych (oddzielnie dla każdej istotnej grupy innych zobowiązań)***

W rozdziale D.3. opisano istotne pozycje składowe zobowiązań, innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.

Pełny bilans – ze wszystkimi pozycjami (aktywa, zobowiązania) – został zaprezentowany w załączniku do niniejszego sprawozdania.

Tabela 12 Inne zobowiązania na dzień 31.12.2018 r. (w tys. zł)

Inne zobowiązania	Wartość wg Wyłączalność II
Zobowiązania warunkowe	182
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe)	1.814
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	337
Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	0
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	30.042
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	0
Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	624
Pozostałe zobowiązania (niewykazane w innych pozycjach)	349
Inne zobowiązania ogółem	33.348

W bilansie sporządzonym dla celów wypłacalności zobowiązania warunkowe wyceniono na 182 tys. zł. Kwota ta jest sumą ewentualnych zobowiązań z tytułu odszkodowań dla członków zarządu Towarzystwa (odprawy w przypadku odwołania w trakcie trwania kadencji). Zgodnie z PSR zobowiązania te stanowią pozycje pozabilansowe.

Na pozycję pozostałych rezerw (innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe) dla celów wypłacalności składają się rezerwy na:

- koszty badania sprawozdania finansowego oraz wynagrodzenia aktuarium w kwocie 147 tys. zł,
- koszty nadzoru w kwocie 13 tys. zł,
- wynagrodzenia należne za rok 2018 wraz z narzutami ZUS w kwocie 1.023 tys. zł,
- wypłatę jubileuszy w kwocie 510 tys. zł,
- świadczenia z tytułu niewykorzystanych urlopów w kwocie 118 tys. zł,
- pozostałe rezerwy w łącznej kwocie 3 tys. zł.

Dla celów wypłacalności zastosowano alternatywne metody wyceny – podejście dochodowe. Zobowiązania warunkowe ostrożnościowo przyjęto w 100% wartości PSR, ze względu na trudność oszacowania prawdopodobieństwa ich realizacji. Nie odnotowano różnic między wyceną według zasad Wyłączalności II a PSR.

Rezerwę na niewykorzystane urlopy ustala się indywidualnie z uwzględnieniem liczby dni urlopu wypoczynkowego (zaległego i bieżącego) danego pracownika oraz jego wynagrodzenia. Dane te są podstawą do wyliczenia tej rezerwy w systemie kadrowo-płacowym.

Zobowiązania wynikające ze świadczeń pracowniczych na nagrody jubileuszowe są obliczane Metodą Prognozowanych Uprawnień Jednostkowych.

W bilansie sporządzonym dla celów wypłacalności świadczenia pracownicze obejmują rezerwę na odprawy emerytalno-rentowe i pośmiertne. Zobowiązania z tych tytułów wynoszą 337 tys. zł i różnią się od przyjętej ich wartości wg PSR o kwotę rezerw na nagrody jubileuszowe i niewykorzystane urlopy w wysokości 628 tys. zł.

Tabela 13 Zobowiązania wynikające ze świadczeń pracowniczych dla pracowników wg stanu na 31.12.2018 r.

Tytuł zobowiązania	Wartość w tys. zł (Wypłacalność II oraz PSR)
Odprawy emerytalne	282
Odprawy rentowe	21
Odprawy pośmiertne	34
Razem	337

Zobowiązania wynikające ze świadczeń pracowniczych na odprawy są obliczane Metodą Prognozowanych Uprawnień Jednostkowych.

Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych nie stanowią istotnej grupy zobowiązań i nie są związane z określonymi aktywami.

W bilansie sporządzonym dla celów wypłacalności i sprawozdaniu statutowym zgodnym ze standardami PSR zobowiązania z tytułu ubezpieczeń wykazano w kwocie 30.042 tys. zł, z czego 29.870 tys. zł dotyczy zobowiązań z tytułu zwrotu składek za 2018 rok. Podstawą wyliczenia zobowiązań z tytułu zwrotów składek były polisy roku obrotowego skorygowane o zmianę stanu rezerwy składki (zgodnie z zasadami wzajemności członkowskiej). Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń mają charakter krótkoterminowy (75% realizacji w pierwszym kwartale 2019 roku) i nie podlegają dyskontowaniu.

W bilansie sporządzonym dla celów wypłacalności zobowiązania z tytułu reasekuracji wyniosły 0 zł i różniły się od wykazanych w bilansie statutowym o kwotę 342 tys. zł. Różnica ta była pochodną wartości prostowania składki zakończonych umów reasekuracyjnych z 2018 roku i reklasyfikowania do pozycji „pozostałych zobowiązań” bilansu Wypłacalność II.

Na pozycję „pozostałe zobowiązania handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej” w kwocie 624 tys. zł składają się zobowiązania wobec budżetu (485 tys. zł) oraz zobowiązania handlowe (139 tys. zł). Dla celów wypłacalności zastosowano alternatywne metody ich wyceny – podejście dochodowe. Nie odnotowano różnic między wyceną według zasad Wypłacalności II a PSR. Pozostałe zobowiązania handlowe nie podlegają dyskontowaniu ze względu na ich krótkoterminowy charakter.

Pozostałe zobowiązania – niewykazywane w innych pozycjach – dla celów wypłacalności przyjęły wartość 349 tys. zł, natomiast dla celów PSR 462 tys. zł. Odnotowana różnica w wysokości 113 tys. zł wynikała z odmienności prezentacji w sprawozdaniu statutowym zobowiązań funduszy specjalnych (455 tys. zł, tj. ZFŚŚ, Funduszu Prewencyjnego oraz Funduszu Zapomogowego) oraz zobowiązań z tytułu reasekuracji (-342 tys. zł). Pozostałe zobowiązania nie podlegają dyskontowaniu ze względu na ich krótkoterminowy charakter.

Zestawienie różnic w wycenie innych zobowiązań według Wypłacalności II i PSR na dzień 31 grudnia 2018 r. przedstawiono w tab. 14.

Tabela 14 Różnice w wycenie zobowiązań (innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe) według Wyplacalności II i PSR (w tys. zł). Stan na 31.12.2018 r.

Zobowiązania Inne	Wartość według		Różnica
	Wyplacalność II	PSR	
Zobowiązania warunkowe	182	0	182
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe)	1.814	1 186	628
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	337	965	-628
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego	0	258	-258
Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	0	0	0
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	30.042	30.042	0
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	0	342	-342
Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	624	624	0
Pozostałe zobowiązania (niewykazane w innych pozycjach)	349	462	-113
Inne zobowiązania ogółem	33.348	33.879	-531

TUW-CUPRUM nie ma zawartych umów leasingu operacyjnego i finansowego.

W okresie sprawozdawczym Towarzystwo nie dokonywało zmian w stosowanych podstawach ujmowania, wyceny lub szacunkach zobowiązań w porównaniu do roku poprzedniego.

Towarzystwo nie identyfikuje istotnych zobowiązań, dla których istnieje potrzeba ustalenia założeń i oceny co do przyszłych i innych istotnych źródeł niepewności oszacowania.

Zobowiązania zostały wycenione przy założeniu kontynuacji działalności.

D.4. ALTERNATYWNE METODY WYCENY

Towarzystwo nie zastosowało innych alternatywnych metod wyceny poza opisanymi w części D.1. oraz D.3. niniejszego sprawozdania.

D.5. WSZELKIE INNE INFORMACJE

Tabela 15 Pozycje pozabilansowe. Stan na 31.12.2018 r.

L.p.	Wyszczególnienie	2017	2018
1.	Należności warunkowe, w tym wezwania regresowe	492	448
2.	Zobowiązania warunkowe, w tym odprawy Członków Zarządu	182	182
3.	Pozostałe, w tym majątek wycofany z ewidencji księgowej	42	5

Komentarz do poszczególnych pozycji pozabilansowych został zamieszczony w częściach dotyczących wycen rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (wezwania regresowe), zobowiązań warunkowych (odprawy) oraz majątku rzeczowego (majątek wycofany z ewidencji księgowej). Zob. punkty D.1-D.4.

Towarzystwo ujawniło wszystkie inne istotne informacje dotyczące wyceny dla celów wypłacalności w punktach D.1-D.4.

E. ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM

E.1. ŚRODKI WŁASNE

Informacje dotyczące celów, zasad i procesów stosowanych przez Towarzystwo w celu zarządzania swoimi środkami własnymi, w tym dotyczące horyzontu czasowego wykorzystywanego na potrzeby planowania działalności oraz na temat wszelkich istotnych zmian, które zaszły w okresie sprawozdawczym

Środki własne Towarzystwa składają się z rezerwy uzgodnieniowej, kapitału zakładowego oraz kwoty odpowiadającej wartości aktywów netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego. W zakresie kapitału zakładowego TUV-CUPRUM nie przewiduje istotnych zmian, a zatem przedmiotem zarządzania jest rezerwa uzgodnieniowa, stanowiąca nadwyżkę aktywów nad zobowiązaniami pomniejszoną o kapitał zakładowy.

Zasadniczą pozycją w aktywach Towarzystwa są lokaty (112.106 tys. zł), które w sumie aktywów stanowią 98,0% (stan na 31.12.2018 r.). Celem Towarzystwa jest utrzymanie struktury aktywów z jednoczesnym zachowaniem odpowiedniego poziomu zobowiązań.

Zasady i procedury stosowane przez Towarzystwo w celu zarządzania swoimi środkami własnymi definiują przede wszystkim regulacje wewnętrzne związane z zarządzaniem lokatami i kapitałem, w tym m.in. Regulamin działalności lokacyjnej i Zasady zarządzania kapitałem.

Towarzystwo planuje swoją działalność w horyzoncie pięcioletnim, stosując plany kroczące. Aktualny okres planistyczny obejmuje lata 2019-2023.

Informacje dotyczące struktury, wysokości i jakości środków własnych na koniec bieżącego okresu sprawozdawczego oraz na koniec poprzedniego okresu sprawozdawczego, łącznie z analizą istotnych zmian w każdej kategorii, które zaszły w okresie sprawozdawczym - oddzielnie dla każdej kategorii środków własnych

Tabela 16 Środki własne Towarzystwa na 31.12.2018 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	Kategoria 1 - nieograniczona	Kategoria 3
Kapitał zakładowy	21.878	21.878	0
Rezerwa uzgodnieniowa	41.142	41.142	0
Kwota odpowiadająca wartości aktywów netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	540	0	540
Podstawowe środki własne ogółem po odliczeniach	63.559	63.019	540

Tabela 17 Zmiana w środkach własnych Towarzystwa – porównanie stanu na 31.12.2018 r. i 31.12.2017 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Rok 2018	Rok 2017	Zmiana
Kapitał zakładowy	21.878	21.878	0
Rezerwa uzgodnieniowa	41.142	34.537	6.605

Wyszczególnienie	Rok 2018	Rok 2017	Zmiana
Kwota odpowiadająca wartości aktywów netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	540	1.017	-477
Podstawowe środki własne ogółem po odliczeniach	63.559	57.432	6.127

Pozostałe pozycje środków własnych były równe zero. Towarzystwo na 31 grudnia 2018 r. nie posiadało środków własnych „Kategorii 1 – ograniczona”, ani środków własnych „Kategorii 2”.

Środki własne Towarzystwa składają się z kapitału zakładowego, rezerwy uzgodnieniowej oraz kwoty odpowiadającej wartości aktywów netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Stan środków własnych na 31.12.2018 r. uległ zwiększeniu o kwotę 6.127 tys. zł w relacji do końca roku 2017. Kapitał zakładowy nie uległ zmianie, zwiększyła się natomiast rezerwa uzgodnieniowa, co stanowiło konsekwencję wzrostu nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami w porównywanych okresach. Wzrost aktywów na 31.12.2018 r. w stosunku do 31.12.2017 r. był w głównej mierze skutkiem wzrostu wartości lokat (o 12.490 tys. zł). Warto podkreślić, że niemal 100% środków własnych Towarzystwa to środki klasyfikowane do kategorii 1.

Towarzystwo dysponuje wolnymi środkami finansowymi. Lokuje je przede wszystkim w stałe i zmiennokuponowe obligacje Skarbu Państwa. W strukturze lokat Towarzystwa przeważają obligacje stałokuponowe (57%) o terminach wykupu zawierających się w przedziale od 3 do 5 lat, przy czym w większości są to obligacje pięcioletnie. Udział obligacji zmiennokuponowych w strukturze lokat wynosi 8%, a ich termin wykupu mieści się w przedziale od 6 do 10 lat, przy czym w większości są to obligacje dziesięcioletnie.

Drugą pozycję w strukturze inwestycji finansowych Towarzystwa zajmują lokaty bankowe (33%), stanowiące zabezpieczenie bieżącej płynności finansowej TUV-CUPRUM, w tym z tytułu realizacji zobowiązań związanych ze zwrotem składek dla członków Towarzystwa. Pozostałe lokaty to: obligacje korporacyjne stanowiące 2% ogółu lokat.

Kwota środków własnych dopuszczonych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności, w podziale na kategorie środków własnych

Środki własne dopuszczone na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR) wynoszą 63.559 tys. zł (stan na 31.12.2018 r.).

Tabela 18 Wartość i struktura środków własnych dopuszczonych na pokrycie Kapitałowego Wymogu Wypłacalności (SCR). Stan na 31.12.2018 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Wartość (zł)	Kategoria środków własnych	Struktura (%)
Kapitał zakładowy	21.878	1	34,42
Rezerwa uzgodnieniowa	41.142	1	64,73
Kwota odpowiadająca wartości aktywów netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	540	3	0,85
Podstawowe środki własne ogółem po odliczeniach	63.559		100,00

Tabela 19 Wartość i struktura środków własnych dopuszczonych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR). Stan na 31.12.2017 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Wartość (zł)	Kategoria środków własnych	Struktura (%)
Kapitał zakładowy	21.878	1	38,09
Rezerwa uzgodnieniowa	34.537	1	60,14
Kwota odpowiadająca wartości aktywów netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1.017	3	1,77
Podstawowe środki własne ogółem po odliczeniach	57.432		100,00

Struktura i wartość środków własnych dopuszczonych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR) nie uległa istotnym zmianom w latach 2017-2018.

Kwota podstawowych środków własnych dopuszczonych na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego, w podziale na kategorie środków własnych

Środki własne dopuszczone na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego (MCR) wynoszą 63.019 tys. zł (stan na 31.12.2018 r.).

Tabela 20 Wartość i struktura środków własnych dopuszczonych na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego (MCR). Stan na 31.12.2018 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Wartość (zł)	Kategoria środków własnych	Struktura (%)
Kapitał zakładowy	21.878	1	34,71
Rezerwa uzgodnieniowa	41.142	1	65,29
Podstawowe środki własne ogółem po odliczeniach	63.019		100,00

Tabela 21 Wartość i struktura środków własnych dopuszczonych na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego (MCR). Stan na 31.12.2017 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Wartość (zł)	Kategoria środków własnych	Struktura (%)
Kapitał zakładowy	21.878	1	38,78
Rezerwa uzgodnieniowa	34.537	1	61,22
Podstawowe środki własne ogółem po odliczeniach	56.415		100,00

Wartość i struktura środków własnych dopuszczonych na pokrycie Minimalnego Wymogu Kapitałowego (MCR) nie uległa istotnym zmianom w latach 2017-2018.

Ilościowe i jakościowe wyjaśnienie wszelkich istotnych różnic pomiędzy kapitałem własnym wykazany w sprawozdaniach finansowych Towarzystwa a nadwyżką aktywów nad zobowiązaniami obliczoną dla celów wypłacalności

Kapitał własny, wykazany w sprawozdaniu finansowym Towarzystwa na koniec 2018 roku, ukształtował się na poziomie 62.328 tys. zł, a nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami przyjęła wartość 63.559 tys. zł. Różnica między kapitałem własnym a nadwyżką aktywów nad zobowiązaniami wyniosła -1.231 tys. zł i wynikała przede wszystkim z istotnych różnic w wycenach: obligacji Skarbu Państwa (1.819 tys. zł), należności z tytułu ubezpieczeń (- 4.102 tys. zł), nieruchomości (595 tys. zł), środków pieniężnych (-457 tys. zł), rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (-3.896 tys. zł), zobowiązań warunkowych (182 tys. zł), kwot należnych z umów reasekuracji (-252 tys. zł), pozostałych zobowiązań (-456 tys. zł) oraz pozostałych pozycji po stronie aktywów i zobowiązań (- 166 tys. zł).

Informacje dotyczące środków własnych w odniesieniu do każdej pozycji podstawowych środków własnych, która podlega przepisom przejściowym, o których mowa w art. 308b ust. 9 i art. 308b ust. 10 Dyrektywy 2009/138/WE - opis charakteru pozycji oraz wskazanie jej kwoty

Towarzystwo nie posiada pozycji podstawowych środków własnych, które podlegają przepisom przejściowym, o których mowa w art. 308b ust. 9 i art. 308b ust. 10 Dyrektywy 2009/138/WE.

Informacje dotyczące środków własnych w odniesieniu do każdej istotnej pozycji uzupełniających środków własnych – opis pozycji i wskazanie kwoty pozycji uzupełniających środków własnych oraz w przypadku, gdy metoda służąca do określenia kwoty pozycji uzupełniających środków własnych została zatwierdzona, wskazanie metody oraz charakteru i nazwy kontrahenta lub grupy kontrahentów dla pozycji, o których mowa w art. 89 ust. 1 lit. a), b) i c) Dyrektywy 2009/138/WE

Towarzystwo w środkach własnych wykazuje wyłącznie podstawowe środki własne, nie wykazuje (nie posiada) żadnych uzupełniających środków własnych.

Opis ewentualnych pozycji odliczonych od środków własnych oraz krótki opis ewentualnych istotnych ograniczeń wpływających na dostępność i możliwość przenoszenia środków własnych w ramach Towarzystwa

Towarzystwo nie posiada ekspozycji pomniejszających podstawowe środki własne.

Kwota podstawowych środków własnych zaliczonych do kategorii 3 stanowi mniej niż 1/3 łącznej kwoty dopuszczalnych środków własnych.

E.2. KAPITAŁOWY WYMÓG WYPŁACALNOŚCI I MINIMALNY WYMÓG KAPITAŁOWY

Kwoty kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego Towarzystwa na koniec okresu sprawozdawczego

Towarzystwo stosuje formułę standardową do obliczeń kapitałowego wymogu wypłacalności. Minimalny wymóg kapitałowy na 31 grudnia 2018 r. wynosił 16.026 tys. zł.

Kapitałowy wymóg wypłacalności na 31 grudnia 2018 r. wynosił 30.766 tys. zł.

Kwota kapitałowego wymogu wypłacalności Towarzystwa w podziale na moduły ryzyka

*Tabela 22 Elementy składowe wyliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności
wg stanu na 31 grudnia 2018 r. (w tys. zł)*

Ryzyko rynkowe	4.493
Ryzyko stopy procentowej	2.631
Ryzyko cen akcji	0
Ryzyko cen nieruchomości	481
Ryzyko spreadu kredytowego	1.123
Ryzyko koncentracji aktywów	3.351
Ryzyko walutowe	0
Efekt dywersyfikacji	-3.093
Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	6.981
Ryzyko w ubezpieczeniach na życie	0
Ryzyko w ubezpieczeniach zdrowotnych	332
Wymóg kapitałowy dla ryzyka ubezpieczeń zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń innych niż na życie	320
Wymóg kapitałowy dla ryzyka ubezpieczeniowego w ubezpieczeniach zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń na życie	0
Wymóg kapitałowy dla ryzyka katastroficznego z ubezpieczeń zdrowotnych	40
Efekt dywersyfikacji	28
Ryzyko w ubezpieczeniach innych niż na życie	23.355
Wymóg kapitałowy dla ryzyka składki i rezerw	11.752
Wymóg kapitałowy dla ryzyka katastroficznego	17.456
Wymóg kapitałowy dla ryzyka związanego z rezygnacjami z umów	214
Efekt dywersyfikacji	6.068
Efekt dywersyfikacji	6.048
Ryzyko wartości niematerialnych i prawnych	0
Ryzyko operacyjne	1.653
Przyszłe świadczenia uznaniowe	0
Korekta z tytułu zdolności RTU do pokrywania strat	0
Korekta z tytułu zdolności podatków odroczonych do pokrywania strat	0
Korekta z tytułu zdolności RTU i podatków odroczonych do pokrywania strat	0
SCR - kapitałowy wymóg wypłacalności	30.766

Informacja czy zakład stosuje uproszczenia przy obliczaniu wymogów według formuły standardowej

Towarzystwo nie stosuje uproszczeń przy obliczaniu wymogów według formuły standardowej. TUV-CUPRUM nie stosuje również parametrów specyficznych dla zakładu, o których mowa w art. 104 ust. 7 Dyrektywy 2009/138/WE.

Informacje dotyczące danych wejściowych wykorzystywanych przez Towarzystwo do obliczenia minimalnego wymogu kapitałowego

W przypadku Towarzystwa minimalny wymóg kapitałowy uzależniony jest wyłącznie od średniego kursu euro, ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski w ostatnim dniu roboczym października danego roku i równy jest wyrażonej w złotych kwocie nieprzekraczalnego dolnego progu minimalnego wymogu kapitałowego (3.700 tys. euro na 31 grudnia 2018 roku).

Wszelkie istotne zmiany kapitałowego wymogu wypłacalności oraz minimalnego wymogu kapitałowego w okresie sprawozdawczym oraz przyczyny takich zmian

W okresie sprawozdawczym (2018 r.) wysokość kapitałowego wymogu wypłacalności nie uległa istotnym zmianom.

W okresie sprawozdawczym (2018 r.) wysokość minimalnego wymogu kapitałowego nie uległa istotnym zmianom.

E.3. ZASTOSOWANIE PODMODUŁU RYZYKA CEN AKCJI OPARTEGO NA DURACJI DO OBLICZENIA KAPITAŁOWEGO WYMogu WYPŁACALNOŚCI

Informacje dotyczące opcji określonej w art. 304 Dyrektywy 2009/138/WE (wskazanie, że zakład stosuje podmoduł ryzyka cen akcji oparty na duracji, określony w tym artykule, do obliczenia swojego kapitałowego wymogu wypłacalności, po zatwierdzeniu przez jego organ nadzoru; kwota wymogu kapitałowego dla podmodułu ryzyka cen akcji opartego na duracji, która wynika z tego stosowania)

Towarzystwo nie stosuje podmodułu ryzyka cen akcji opartego na duracji do obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności.

E.4. RÓŻNICE MIĘDZY FORMUŁĄ STANDARDOWĄ A STOSOWANYM MODELEM WEWNĘTRZNYM

Towarzystwo nie stosuje modelu wewnętrznego. Zarówno kapitałowy wymóg wypłacalności jak i minimalny wymóg kapitałowy oblicza się w oparciu o formułę standardową.

E.5. NIEZGODNOŚĆ Z MINIMALNYM WYMOGIEM KAPITAŁOWYM I NIEZGODNOŚĆ Z KAPITAŁOWYM WYMOGIEM WYPŁACALNOŚCI

Informacje dotyczące każdego przypadku niezgodności z minimalnym wymogiem kapitałowym lub istotnej niezgodności z kapitałowym wymogiem wypłacalności

W 2018 r. za każdym razem wyznaczany poziom środków własnych przewyższał ustalany minimalny wymóg kapitałowy i kapitałowy wymóg wypłacalności (brak niezgodności).

E.6. WSZELKIE INNE INFORMACJE

Inne istotne informacje dotyczące zarządzania kapitałem

Towarzystwo ujawniło wszystkie istotne informacje na temat zarządzania kapitałem w punktach E.1-E.5.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Struktura lokat w latach 2017-2018 (w %)	18

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Uproszczona struktura Grupy Kapitałowej KGHM Polska Miedź	14
Rysunek 2 Model trzech linii obrony	31
Rysunek 3 Struktura zarządzania ryzykiem w Towarzystwie	33

SPIS TABEL

Tabela 1 Członkowie - udziałowcy TUV-CUPRUM. Stan na dzień 31 grudnia 2018 r.	13
Tabela 2 Zestawienie składek przypisanych brutto według polskich standardów rachunkowości oraz linii biznesowych w 2018 r. na tle 2017 r.	16
Tabela 3 Wypłacone odszkodowania i świadczenia w latach 2017-2018 według linii biznesowych	17
Tabela 4 Koszty działalności ubezpieczeniowej w relacji do składki przypisanej brutto (tys. zł)	17
Tabela 5 Przychody z działalności lokacyjnej według grup aktywów w latach 2017-2018	19
Tabela 6 Koszty działalności lokacyjnej według grup aktywów w latach 2017-2018 (tys. zł)	19
Tabela 7 Aktywa według zasad Wyłączalności II na 31.12.2018 r. (w tys. zł)	59
Tabela 8 Różnice w wycenie aktywów według Wyłączalności II i PSR (tys. zł). Stan na 31.12.2018 r.	61
Tabela 9 Wartość RTU według zasad Wyłączalności II (w tys. zł). Stan na 31.12.2018 r.	63
Tabela 10 Produkty ubezpieczeniowe Towarzystwa według linii biznesowych	63
Tabela 11 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w podziale na linie biznesowe według Wyłączalności II i PSR (w tys. zł). Stan na 31.12.2018 r.	64
Tabela 12 Inne zobowiązania na dzień 31.12.2018 r. (w tys. zł)	66
Tabela 13 Zobowiązania wynikające ze świadczeń pracowniczych dla pracowników wg stanu na 31.12.2018 r.	67
Tabela 14 Różnice w wycenie zobowiązań (innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe) według Wyłączalności II i PSR (w tys. zł). Stan na 31.12.2018 r.	68
Tabela 15 Pozycje pozabilansowe. Stan na 31.12.2018 r.	68
Tabela 16 Środki własne Towarzystwa na 31.12.2018 r. (w tys. zł)	70
Tabela 17 Zmiana w środkach własnych Towarzystwa – porównanie stanu na 31.12.2018 r. i 31.12.2017 r. (w tys. zł)	70
Tabela 18 Wartość i struktura środków własnych dopuszczonych na pokrycie Kapitałowego Wymogu Wyłączalności (SCR). Stan na 31.12.2018 r. (w tys. zł)	71
Tabela 19 Wartość i struktura środków własnych dopuszczonych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR). Stan na 31.12.2017 r. (w tys. zł)	72
Tabela 20 Wartość i struktura środków własnych dopuszczonych na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego (MCR). Stan na 31.12.2018 r. (w tys. zł)	72
Tabela 21 Wartość i struktura środków własnych dopuszczonych na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego (MCR). Stan na 31.12.2017 r. (w tys. zł)	72
Tabela 22 Elementy składowe wyliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności wg stanu na 31 grudnia 2018 r. (w tys. zł)	74